

21—25 maj

Debatter m. m.

Torsdagen den 21 maj	Sid.
Svar på frågor:	
av herr Öhman ang. byggandet av Alnöbron	3
av herr Magnusson ang. förbättrade vägkommunikationer från norra Bohuslän till inlandet	3
Vissa anslag under åttonde huvudtiteln:	
Bidrag till studiecirkelverksamhet	5
Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet	8
Bidrag till folkbibliotek	10
Bidrag till föreläsungsverksamhet	12
Resekostnadsersättning åt föreläsare	12
Bidrag till konsulentverksamhet	13
Bidrag till studieförbund	14
Utbildning av ungdomsledare	14
Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer ..	16
Studiehjälpnämnden: omkostnader	16
Statens biografbyrå: omkostnader	17
Utökning av antalet försöksdistrikt inom enhetsskolan	18
Utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.	19
Utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.	26
Ändring i förordningen om automobilskatt, m. m.	31

Måndagen den 25 maj

Interpellation av herr Nilsson, Ferdinand, ang. avbetalningshandel med motorfordon och jordbruksmaskiner	42
---	----

Samtliga avgjorda ärenden

	Sid.
Torsdagen den 21 maj	
Statsutskottets utlåtande nr 113, ang. vissa markförvärv för försvaret	5
— nr 114, ang. anslag under åttonde huvudtiteln till bidrag till studiecirkelverksamhet och till ungdomens fritidsverksamhet, m. m.	5
— nr 115, ang. försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m.	18
— nr 116, ang. utbildning av lärare i manlig slöjd m. m.	19
— nr 117, ang. medelsanvisning till statsbidrag för om- och tillbyggnad av eldstäder för fliseldning	25
— nr 118, om utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.	26
Bevillningsutskottets betänkande nr 45, om ändring i förordningen om automobilskatt m. m.	31

Torsdagen den 21 maj

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Justerades protokollen för den 14 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bilagt läkarintyg får jag härmed anhålla om befrielse från riksdagsarbetet t. o. m. innevarande sessions slut.

Göteborg den 20 maj 1959

Carl S:son Schmidt

Härmed intygas att *Carl Schmidt*, född den 21/12 1894, på grund av sjukdom (Hernia ing. dx.) är 1/1 oförmögen till arbete den 20/5—den 15/6 1959.

Den 20/5 1959

Carl Otto Mannheimer

leg. läkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Svar på fråga ang. byggande av
Alnöbron

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Öhman* till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställt följande fråga: »När kommer byggandet av Alnöbron att igångsättas?»

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet *SKOGLUND*, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöi ordet och anförde:

Herr talman! Herr *Öhman* har frågat mig när byggandet av den planerade bron över Alnöundet i Västernorrlands län kommer att igångsättas.

Med anledning härav kan jag meddela, att detta broföretag ingår i gällande flerårsplan för byggande av storbroar under perioden 1958—1962. Totalkostnaden för företaget, inklusive tillfartsvägar, har i planen upptagits med ett beräknat belopp av 18 miljoner kronor, varav en första medelstilldelning på 2 miljoner kronor avses utgå år 1960. Vattendomstolen har nyligen lämnat medgivande till brobyggnaden. Arbetsplan för företaget har upprättats och beräknas kunna fastställas under den närmaste tiden. För närvarande utföres kompletterande grundundersökningar för upprättande av fullständiga entreprenadhandlingar. Dessa beräknas bli utarbetade i sådan tid, att anbudsinfordran kan ske under hösten 1960, varefter arbetena kan igångsättas. Byggnadstiden för hela företaget har beräknats till cirka 5 år.

Herr *ÖHMAN* (k):

Herr talman! Jag ber att få uttrycka min tacksamhet för det positiva svar som herr statsrådet har lämnat. Jag vill här bara understryka min tillfredsställelse över att detta mycket nödvändiga och efterlängtade brobygge nu kommer till stånd. Jag hoppas att jag kan tolka svaret på det sättet, att brobyggnationen kan sättas i gång under år 1960 och att det hela skall vara färdigt inom en tidrymd av fem år.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Svar på fråga ang. förbättrade vägkommunikationer från norra Bohuslän till inlandet

Med stöd av § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Magnusson* till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställt en så

Ang. förbättrade vägkommunikationer från norra Bohuslän till inlandet

lydande fråga: »Är herr statsrådet beredd att lämna uppgifter om planerna till förbättrade vägkommunikationer från Strömstad och övriga norra Bohuslän till inlandet?»

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet **SKOGLUND**, som förklarar sig ämna vid detta sammanträde besvara jämväl berörda fråga, erhöll ånyo ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Magnusson har frågat mig, om jag är beredd att lämna uppgifter om planerna till förbättrade vägkommunikationer från Strömstad och övriga norra Bohuslän till inlandet.

Till svar härpå vill jag anföra följande.

Även om det är de nord-sydliga vägförbindelserna — i första hand riksväg 2 — som har den avgjort största betydelsen för Strömstad och övriga norra Bohuslän, kan man inte bortse från att avsevärda transportbehov även föreligger mellan norra Bohuslän samt inlandet, närmast då de dalsländska industrisamhällena. Den viktigaste vägförbindelsen är därvid länsväg 164, som går från strömstadstrakten över Backa och passerar länsgränsen vid Loviseholm. Inom Älvsborgs län fortsätter denna vägförbindelse över Mon till Dals-Ed. Därifrån går en större väg mot Billingsfors och Åmål samt en annan över Bäckefors mot Mellerud.

Inom Bohuslän kommer länsväg 164 under innevarande år att oljegrusbehandlas på sträckan mellan Backa och länsgränsen. En ny anslutningsväg mellan länsväg 164 och riksväg 2 — närmare bestämt mellan Valex och Skee — är avsedd att utföras under nästa vinter, troligen som beredskapsarbete. I syfte att bl. a. skapa bättre tillfartsleder väster- och söderifrån till länsväg 164 företas en ombyggnad av vägen mellan Tanum och Naverstad. Den sista etappen av detta vägföretag, vilket utföres som beredskapsarbete, är för närvarande under slutförande. I anslutning härtill avser arbetsmarknadsstyrelsen enligt vad jag under hand inhämtat att även företa en ombyggnad av länsväg 165 på

sträckan mellan Naverstad och Backa. Vidare är en ombyggnad av samma länsväg på sträckan mellan Hällevadsholm och Naverstad upptagen i gällande flerårsplan. Detta vägföretag, som för närvarande projekteras, skall enligt planen påbörjas under år 1960 men kan eventuellt sättas i gång redan i höst som beredskapsarbete.

Genom dessa olika åtgärder kommer man inom Göteborgs och Bohus län att få relativt goda vägförbindelser till inlandet såväl från strömstadstrakten som från områdena kring Tanum och Hällevadsholm. Även inom Älvsborgs län planeras åtgärder för att förbättra vägförbindelserna mellan norra Bohuslän och Dalsland. Bl. a. kommer sträckan Skåpafors—Åmål att oljegrusbehandlas under innevarande år.

Jag kan även meddela att det inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen pågår vissa utredningar rörande transportbehoven inom berörda delar av Bohuslän och Dalsland. Slutligen kommer landshövdingen i Göteborgs och Bohus län enligt vad jag under hand inhämtat att ta initiativ till ett sammanträde med landshövdingen i Älvsborgs län samt representanter för berörda länsorgan och kommuner för att gemensamt dryfta frågan om förbättrade vägförbindelser mellan de nordligare delarna av länen.

Herr **MAGNUSSON** (s):

Herr talman! Till kommunikationsministern ber jag att få framföra mitt tack för det intresse han visat min enkla fråga och för det positiva svar jag har fått. Statsrådet har tidigare vid besök i Bohuslän tagit del av våra bekymmer angående vägförbindelser, och med svaret på denna min fråga har jag fått bevis för att de synpunkter, vi har framfört där, kommer att beaktas.

Vägförbindelserna från Bohusläns kustområden till inlandet har i alla tider varit dåliga. Själva naturen strävar emot bekväma förbindelser. De naturliga färdvägarna går i landskapets längdriktning. Trots att vägarna inåt landet är

krokiga och backiga sker dock ett betydande utbyte av tunga varor på dem. Från Värmland och Dalsland transporteras trävaror som lastas ut över hamnarna i Strömstad, Grebbestad och Fjällbacka. Från Bohuslän transporteras mas-savirke till pappersbruken i Dalsland. Därtill kommer turisttrafiken som ökar för varje år. Det är framför allt de salta baden på västkusten och spinnfisket som lockar turisterna.

All denna trafik har blivit alltför påfrestande för de dåliga grusvägarna. Vissa inskränkningar beträffande hjultrycket har måst vidtagas för att vägarna inte skall bli helt oframkomliga. Att detta medför förluster, inte minst för dem som har hand om transporterna, är uppenbart. Från lastbilsägarnas sida har därför framförts önskemål om att vägarna med det snaraste måtte förstärkas, och detta önskemål kommer nu att tillgodoses med de åtgärder som kommunikationsministern här ställt i utsikt.

Jag noterar med tacksamhet att landshövdingen i Göteborgs och Bohus län och landshövdingen i Älvsborgs län tillsammans med representanter för länsorgan och kommuner gemensamt skall dryfta frågan om förbättrade vägförbindelser mellan de nordligaste delarna av länen. Vi önskar en hållfast och bekväm väg från Ämål till Strömstad och norra Bohuslän.

Sysselsättningssvårigheter har alltse-dan gatstensindustrin avvecklades varit rådande i Bohuslän. Ett tillskott av nya industriföretag är nödvändigt om inte befolkningen i Dalsland och norra Bohuslän ytterligare skall minskas. I den mån goda förbindelser bidrager till industriens lokalisering har vi även från den synpunkten anledning att vara nöjda med de åtgärder som vidtagits och som vi hoppas ytterligare kommer att vidtagas.

Jag vill därför än en gång tacka statsrådet för hans svar och hoppas att även andra kommunikationsproblem som vi har i Bohuslän skall åtnjuta samma intresse från statsrådets sida. Bohuslän och Dalsland är landskap, som det finns all anledning att tillgodose både med kom-

Ang. bidrag till studiecirkelverksamhet
munikationer och med ett utvecklat näringsliv.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa markförvärv för försvaret jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln till bidrag till studiecirkelverksamhet och till ungdomens fritidsverksamhet samt till folkbildningsåtgärder i övrigt m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1

Ang. bidrag till studiecirkelverksamhet

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 41 föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för statsbidrag till studiecirkelverksamhet, att tillämpas från och med redovisningsåret 1959/60, dels ock till Bidrag till studiecirkelverksamhet under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebar en ändring av gällande statsbidragsbestämmelser, så att viss generell minskning skulle erhållas i den andel, varmed staten bidroge till kostnaderna för varje studiecirkel. Denna minskning hade föreslagits uppgå till omkring 20 procent, och kostnaderna för statsbidragsgivningen beräknades härigenom kunna hållas inom ramen för det anslag, som anvisats för innevarande budgetår.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

Ang. bidrag till studiecirkelverksamhet

a) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 391, av herr *Möller m. fl.*, och II: 474, av herr *Lassinantti m. fl.*, II: 471, av herr *Spångberg*, och II: 472, av herr *Hagberg m. fl.*, i vad dessa motioner avsåge studiecirkelverksamhet, besluta om oförändrade grunder för statsbidrag till sådan verksamhet, att tillämpas under redovisningsåret 1959/60;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 471 och II: 472, såvitt här vore i fråga, till Bidrag till studiecirkelverksamhet för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Medan statsutskottets andra avdelning har sysslat med att förbereda detta utlåtande har någonting nytt inträffat, som emellertid inte tycks ha satt nämnvärda spår i utskottets bedömning. Det nya är att vi har fått en kompletteringsproposition, som rör riksdagen, och av den framgår det att klyftan mellan statsverkets utgifter och inkomster är avsevärt större än vad vi befarade, när statsverkspropositionen framlades i januari. Samtidigt har ju, som det tidigare sagts, det unika inträffat att riksdagen inbjödes att fatta det ena utgiftsbeslutet efter det andra utan att det har förelagts den något förslag om hur dessa utgifter fullt ut skall täckas.

I det perspektiv som nu öppnar sig kan man skönja en skattechöjning, som jämte de ökade utgifter, som besluten i fråga om obligatorisk tilläggspensionering för med sig, såvitt jag förstår måste innebära ett mycket kraftigt incitament till en accelererad inflation.

Inför detta perspektiv måste man fråga sig om det inte skulle vara möjligt att pruta åtminstone något på det belopp om sammanlagt cirka 21 miljoner kronor som detta utlåtande avser. Jag tänker då i första hand på den punkt vi nu behandlar och som avser statsbidrag till studiecirkelverksamheten. Jag tänker också på punkterna 4, 5 och 7 i samma

utlåtande, alltså inte bara bidrag till studiecirkelverksamheten utan också bidrag till föreläsningsverksamheten, till föreläsares resekostnader och till studieförbunden.

I samtliga fall är det fråga om folkbildningsåtgärder, som vi alla sätter värde på, men nog skulle man väl kunna fråga sig, om det inför den mycket betydande inkomstutjämnning, som ägt rum under de senaste åren, verkligen är nödvändigt att lämna bidrag efter samma grunder som tidigare. Nu konstaterar man att utskottet, i motsats till vad Kungl. Maj:t föreslagit, hemställer om oförändrade grunder för bidragsgivningen i fråga om studiecirkelarna. Men man höjer inte anslaget, utan under hänvisning till att man räknar med något ökad restriktivitet då det gäller bidrag till studiecirkel, som är mera hobbybetonade, tror man att anslaget skall räcka till.

Jag tror inte, att denna bedömning är realistisk. Skulle man på den punkten vilja skapa garantier, borde man ha förändrat anslaget karaktär från förslagsanslag till obetecknat anslag. Inför de mörka framtidsperspektiven beträffande statsfinanserna tycker jag nog, att man också skulle kunna ifrågasätta, om man inte åtminstone tillfälligtvis skulle kunna pruta bort cirka 30 procent av detta anslag.

Ungefär samma resonemang har jag beträffande de andra punkterna, och jag kommer där att framställa yrkanden efter deras föredragning. Det förefaller mig som om man, inte minst med hänsyn till den roll som radion numera spelar i vårt folkbildningsarbete, också skulle kunna tänka sig att sänka anslaget till föreläsningsverksamheten med samma procenttal. Detsamma gäller anslaget till reseersättning, ett anslag som jag också tycker att man för att skapa garantier borde göra till ett obetecknat anslag. När det slutligen gäller anslag till studieförbunden kan man med hänsyn till de fasta kostnadernas förhållandevis stora andel kanske inte gå lika långt som beträffande de övriga punkterna,

men i varje fall torde man med hänsyn till nuvarande budgetläge kunna ta bort 20 procent.

Emellertid har vi från vårt håll, under förlitande på det siffermaterial som framlades i **januari**, inte väckt några motioner, som motsvarar de önskemål jag nu ansett mig böra framföra. Jag skall för att vara riktigt säker på att iakttaga riksdagens arbetsformer inte heller göra något yrkande i denna riktning nu, utan jag avser i stället att på samtliga dessa punkter yrka återremiss till utskottet för ett förnyat övervägande med hänsyn till den nya situation som uppkommit.

Jag yrkar alltså, herr talman, på den nu föredragna punkten återremiss till utskottet. Skulle kammaren inte bifalla återremissyrkandet på denna punkt, ber jag att subsidiärt få föreslå, att Kungl. Maj:ts förslag till grunder för bidragen bifalles och att utskottets hemställan på denna punkt i det avseendet avslås.

Herr MÖLLER (s):

Herr talman! I egenskap av motionär vill jag uttala min synnerliga tillfredsställelse över det sätt, på vilket utskottet handlagt denna fråga. Genom den utformning utlåtandet fått har man stillat den oro som utbröt inom folkbildningsorganisationerna på grund av Kungl. Maj:ts proposition. Oron har dämpats och avlägsnats, och studieverksamheten kan nu fortsätta i samma former som tidigare i vad gäller utvecklings- och expansionstakten. Jag tror att det är möjligt att göra den avgränsning av vissa ämnesgrupper som utskottet föreslagit och att man därigenom också skulle kunna hålla tillbaka anspråken på statsmedel utan att de centrala ämnesområdena i folkbildningsarbetet blir lidande.

Man bör tvärtom kunna räkna med att utskottets förslag såsom det utformats kommer att stimulera den inriktning på ökad kvalitet i studiearbetet, som pågår inom cirkelverksamheten.

Jag har bara en önskan på vägen, nämligen att den översyn av bestämmelserna för statsbidrag åt folkbildningsarbetet, som förutsattes och varom

Ang. bidrag till studiecirkelverksamhet hemställas till Kungl. Maj:t, skall ske i samma anda av generositet, välvilja och förståelse för vikten av folkbildningsarbetet, som präglat utskottsutlåtandet.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till statsutskottets utlåtande och vill samtidigt yrka avslag på det nyss av herr Bergh framlagda återremissyrkandet.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill beträffande punkten 1 erinra om att i statsutskottet var samtliga partiets representanter fullkomligt överens. Det finns ingen reservation vid punkten 1, och detta gläder mig alldeles särskilt.

Efter herr Möllers anförande kan jag fatta mig mycket kort. Jag tror att den medelväg, som utskottet gått i detta avseende, skall visa sig vara lycklig. I en tid, när vi allesammans är mycket angelägna om att hitta på fullvärdiga samsättningar för våra ungdomar, är just den väg det här gäller att rekommendera.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats 1:o) att vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Bergh, Ragnar*, att punkten skulle visas åter till utskottet; samt 3:o) att kammaren skulle, såvitt gällde mom. a, bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag.

Herr talmannen anförde vidare, att propositioner till en början komme att framställas beträffande yrkandet om återremiss.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till berörda återremissyrkande samt vidare på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Ang. bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

Den, som avslår herr Ragnar Berghs under överläggningen gjorda yrkande, att statsutskottets utlåtande nr 114 punkten 1 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles yrkandet om återremiss.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 15.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med anledning av de under 1:o) och 3:o) här ovan upptagna yrkandena, fortsatte herr talmannen, komme propositioner nu att framställas särskilt rörande varje moment av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Sedermåra gjorde herr talmannen enligt de i fråga om mom. a förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda moment hemställt samt vidare på bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 114 punkten 1 mom. a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Svärd* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 112;

Nej — 14.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. b hemställt.

Punkten 2**Ang. bidrag till ungdomens fritidsverksamhet**

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 41 föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade grunder för statsbidrag till ungdomens fritidsverksamhet, att tillämpas från och med redovisningsåret 1959/60, dels ock till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft ett flertal motioner.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Tage Johansson m. fl.* (I: 250) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson i Kungälv m. fl.* (II: 310), hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen måtte höja anslaget till ung-

Ang. bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

domens fritidsverksamhet med 500 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återropade grunder hemställt, att riksdagen måtte

a) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 393, av herr *Svenningsson*, och II: 476, av fru *Lidman-Frostenson m. fl.*, såvitt nu vore i fråga, samt med bifall till motionerna I: 387, av herrar *Thorsten Larsson* och *Nils-Eric Gustafsson*, och II: 464, av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Antonsson*, I: 391, av herr *Möller m. fl.*, och II: 474, av herr *Lassinantti m. fl.*, II: 471, av herr *Spångberg*, II: 472, av herr *Hagberg m. fl.*, och II: 473, av herrar *Stenberg* och *Allard*, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, besluta om oförändrade grunder för statsbidrag till ungdomens fritidsverksamhet, att tillämpas under redovisningsåret 1959/60;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 250 och II: 310, I: 387 och II: 464, I: 393 och II: 476, II: 471, II: 472 och II: 473, sistnämnda sju motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Kajser* och *Skoglund* i Doverstorp, fröken *Karlsson* samt herr *Heckscher*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) med bifall till motionerna I: 393 och II: 476 samt med avslag å motionerna I: 387 och II: 464, I: 391 och II: 474, II: 471, II: 472 och II: 473, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, besluta, att statsbidrag till ungdomens fritidsverksamhet icke skulle utgå;

b) med bifall till motionerna I: 393 och II: 476, såvitt nu vore i fråga, samt med avslag å motionerna I: 250 och II: 310, I: 387 och II: 464, II: 471, II: 472 och II: 473, sistnämnda fem motioner såvitt nu vore i fråga, besluta att avslå

Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av anslag för budgetåret 1959/60 till bidrag till ungdomens fritidsverksamhet.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Under hänvisning till det statsfinansiella läget ber jag att få yrka bifall till den vid punkt 2 fogade, med 1 betecknade reservationen.

Det bidrag det här gäller avser ju huvudsakligen att ge en stimulansseffekt. Departementschefen yttrar själv i propositionen, att »det direkta stimulansbehovet numera knappast torde vara lika framträdande som vid verksamhetens igångsättande». Den ökning, som verksamheten har fått, tyder ju också på detta. Även de, som arbetar i den frivilliga verksamhet som äger rum inom detta område, har framhållit, att man kommer ganska långt utan något statsbidrag och att statsbidraget, som uppgår till cirka 20 öre per deltagare och timme, betyder ett bortplottrande av pengar, helst som det här rör sig om så små belopp, att de inte kan ha någon nämnvärt stimulerande inverkan.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr JOHANSSON, TAGE, (s):

Herr talman! I motion nr 250 i denna kammare har jag tillsammans med några medmotionärer föreslagit, att bidraget på denna punkt skulle höjas med 500 000 kronor från 3 miljoner till 3,5 miljoner kronor. Det bör framhållas, att den i motionen föreslagna höjningen inte skulle ha inneburit ökade utgifter totalt sett, ty vi har förutsatt, att för höjningen erforderliga medel skulle tas från annat, angivet ändamål under annan huvudtitel.

Eftersom utskottet nu har föreslagit att bidrag skall utgå till fritidsgrupperna efter oförändrade grunder, så har väl vi som motionärer ingen anledning att känna oss missnöjda på denna punkt, även om jag tror att det hade varit väl motiverat att höja detta förslagsanslag med de föreslagna 500 000 kronorna.

Jag har emellertid intet yrkande utan

Ang. bidrag till folkbibliotek

kan instämma i vad utskottet här har föreslagit.

Vad beträffar den reservation som avgivits på denna punkt och det yrkande som nyss ställdes är det klart, att man kan hänvisa till det statsfinansiella läget. Men även om de ungdomar som vi vill nå genom fritidsgruppernas verksamhet mycket väl kan betala dessa avgifter, så förhåller det sig på det sättet, att vi när vi vill nå dessa ungdomar måste konkurrera med mycken annan mindre värdefull sysselsättning, som erbjudes ungdomen gratis. Vi kan därför inte sätta avgifterna så högt — knappast ens ta ut några avgifter över huvud taget. Jag tror att det får betraktas som mycket väsentligt och värdefullt att vi utan någon beskärning kan fortsätta verksamheten på detta område.

Jag har som sagt intet yrkande beträffande den motion, som jag varit med om att väcka, utan kan instämma i vad statsutskottet har föreslagit.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Motiveringen är ungefär densamma på varje punkt i utskottets utlåtande, och jag skall därför inte trötta kammaren med att upprepa den på detta område.

Jag tror att de flesta av riksdagens ledamöter är överens om att det är en mycket värdefull verksamhet som det just nu är fråga om. Jag tror också att vi gör de ungdomar det här gäller en mycket stor tjänst, om vi på detta sätt kan åstadkomma möjligheter för dem dels till sysselsättning och dels till att förkovra sig på olika områden.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på godkännande av den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse

denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 114 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 115;

Nej — 15.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 3**Ang. bidrag till folkbibliotek**

I denna punkt hade utskottet hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 134, av herr *Sveningsson*, och II: 168, av herr *Edlund*, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 7 174 700 kronor;

II. att motionerna I: 238, av herr *Axel Svensson m. fl.*, och II: 308, av herr *Svenning m. fl.*, icke måtte av riksdagen bifallas.

Ang. bidrag till folkbibliotek

I motionerna I: 134 och II: 168 hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen vid behandling av förevarande punkt måtte dels hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utfärda författningsändringar enligt de i motionerna föreslagna grunderna, att gälla från och med den 1 juli 1959, dels ock till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 6 774 700 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Kaijser* och *Skoglund* i Doverstorp, fröken *Karlsson* samt herr *Heckscher*, vilka ansett, att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 134 och II: 168, såvitt nu vore i fråga,

a) hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utfärda författningsändringar enligt de i motionerna föreslagna grunderna, att gälla från och med den 1 juli 1959,

b) till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 6 774 700 kronor.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Återigen under hänvisning till det statsfinansiella läget ber jag att få yrka bifall till den vid denna punkt avgivna, med 2 betecknade reservationen. Den bygger på ett motionsyrkande, som innebär en ändring av grunderna för beräkning av anslaget till folkbibliotek. Denna ändring skulle medföra en minskning av anslaget med 400 000 kronor. Motionärerna har tänkt sig att folkbiblioteken skulle kunna få ersättning genom att få rätt att utta en viss avgift för utlåningen.

Det har tidigare sagts att det skulle bli svårt att registrera ett sådant avgiftstagande. Den möjligheten är tänkt, att det hela skulle organiseras så, att man för att utlösa det identitetskort som erfordras skulle få betala en avgift med 1 krona. Det är ju mycket tråkigt att kräva avgifter för lån vid ett bibliotek, men denna avgift, som skulle gälla för ett helt år, skulle uppgå till ungefär hälften av vad en biografbiljett kos-

tar, och det kan inte tyckas vara så förfärligt farligt.

Med denna motivering ber jag att få yrka bifall till den vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Denna fråga har varit uppe i riksdagen praktiskt taget varje år under senare tid, och alltid har kamrarna med mycket stor majoritet beslutat bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag, som överensstämmer med Kungl. Maj:ts på denna punkt.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående vardera momentet av utskottets i den nu förevarande punkten gjorda hemställan.

I fråga om mom. I, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda moment hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 114 punkten 3 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen

Ang. bidrag till föreläsningsverksamhet — **Ang. resekostnadsersättning åt föreläsare**
 ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppsesning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 116;
 Nej — 15.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagit, att han avstode från att rösta.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. II hemställt.

Punkten 4

Ang. bidrag till föreläsningsverksamhet

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte till Bidrag till föreläsningsverksamhet för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 955 000 kronor.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Med hänvisning till min motivering i samband med den tidigare föredragna punkten 1 i utlåtandet föreslår jag, att denna punkt i utlåtandet återremitteras till utskottet.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, av herr *Bergh, Ragnar*, att förevarande punkt skulle visas åter till utskottet.

Därefter gjorde herr talmannen till en början propositioner, dels på bifall till det framställda återremissyrkandet, dels ock på avslag därpå; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår herr Ragnar Berghs under överläggningen gjorda yrkande, att statsutskottets utlåtande nr 114 punkten 4 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;
 Den, det ej vill, röstar
 Nej;

Vinner Nej, bifalles yrkandet om återremiss.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppsesning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Sedermåra bifölls på gjord proposition vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 5

Ang. resekostnadsersättning åt föreläsare

Enligt Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i denna punkt hemställt, att riksdagen måtte till Resekostnadsersättning åt föreläsare för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Även på denna punkt ber jag att med hänvisning till min motivering under punkt 1 i utlåtandet få yrka återremiss till utskottet.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag känner mig föranlåten att erinra om att vi i dag upplever någonting som jag tidigare inte varit med om. Det förhåller sig nämligen så att medan samtliga utskottsledamöter var eniga vid behandlingen av ärendet i utskottets plenum, så uppträder nu vissa högerledamöter i kammaren och säger sig komma att rösta emot utskot-

tets förslag. Detta är egendomligt, herr talman!

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Det är mycket som är egendomligt under denna riksdag! Det verkligt egendomliga just här tycks vara att man måste ta speciell hänsyn till att vi har fått en kompletteringsproposition, vars innebörd ännu inte synes gått upp för allesammans. Denna kompletteringsproposition har skapat ett sådant nytt läge, att den ståndpunkt, som åtskilliga av vår grupps medlemmar ansett sig kunna intaga, måste omprövas.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få erinra om att det endast är några få dagar sedan dessa punkter behandlades i statsutskottets plenum. Ingenting har sedan dess kommit fram som vi då inte kände till.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, av herr *Bergh, Ragnar*, att ifrågavarande punkt skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr talmannen till en början propositioner, dels på bifall till det framställda återremissyrkandet, dels ock på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes, samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår herr Ragnar Berghs under överläggningen gjorda yrkande, att statsutskottets utlåtande nr 114 punkten 5 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. bidrag till konsulentverksamhet

Vinner Nej, bifalles yrkandet om återremiss.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom upprensning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i denna punkt hemställt.

Punkten 6

Ang. bidrag till konsulentverksamhet

I förevarande punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 249, av herr *Tage Johansson m. fl.*, och II: 307, av herr *Forsberg m. fl.*, till Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 204 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 249 och II: 307 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att antalet bidrag för heltidsanställda bildningskonsulenter skulle utökas från nuvarande tio till elva, samt att anslagsposten till Folkbildningsförbundens konsulentverksamhet skulle höjas med 6 900 kronor.

Herr JOHANSSON, TAGE, (s):

Herr talman! På denna punkt har vi i en motion I: 249 föreslagit att antalet bidrag till heltidsanställda konsulenter skall ökas med ett, från tio till elva. Departementschefen och statsutskottet har föreslagit oförändrat antal, tio. Ett bifall till vår motion på denna punkt skulle ha medfört en utgiftsökning på endast 6 900 kronor. Det rör sig alltså om ett mycket litet belopp, som jag tycker att statsutskottet borde ha kunnat gå med på.

Det finns för närvarande elva heltidsanställda konsulenter, men endast tio distrikt uppbär statsbidrag till dessa konsulentlöner. Det hade varit rimligt — anser vi — om också det elfte distriktet fått statsbidrag till sin konsulent, i synnerhet som distriktet under två år haft

Ang. bidrag till studieförbund — Anslag till utbildning av ungdomsledare
heltidsanställd konsulent och klarat lönen utan statsbidrag.

Statsutskottet säger i sitt utlåtande, att det förutsätter, att departementschefen skall ta sitt ställningstagande på denna punkt under förnyad prövning. Det är väl inte för mycket om vi tolkar denna skrivning så, att den utgör en beställning och att man alltså till nästa gång ökar antalet bidrag till elva, så att även Jönköpings län kan få statsbidrag till sin konsulentverksamhet.

Om det, mot förmodan, förhåller sig så, att denna bidragsgivning skall upphöra bör ju detta på något sätt meddelas länsbildningsförbunden så att de inte kalkylerar med dessa bidrag, som ju är av gammalt datum.

Eftersom jag lärt mig att det inte lönar sig att ställa något yrkande gentemot ett enhälligt statsutskott, skall jag nu inte heller göra det. Jag tolkar utskottets skrivning så, att vi nästa gång kan få detta statsbidrag.

I detta anförande instämde herrar *Bengtson* (cp) och *Boman* (fp).

Herr *NÄSSTRÖM* (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkten 7

Ang. bidrag till studieförbund

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med avslag å motionerna I: 138, av herr *Geijer m. fl.*, och II: 173, av herr *Zetterberg* i Stockholm *m. fl.*, till Bidrag till studieförbund för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 2 345 000 kronor.

Herr *BERGH, RAGNAR*, (h):

Herr talman! Med hänvisning till min tidigare motivering ber jag att få yrka återremiss även på denna punkt.

Herr *NÄSSTRÖM* (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att därunder yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Bergh, Ragnar*, att punkten skulle visas åter till utskottet.

Därefter gjorde herr talmannen till en början propositioner, dels på bifall till herr *Ragnar Berghs* yrkande, dels ock på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår herr *Ragnar Berghs* under överläggningen gjorda yrkande, att statsutskottets utlåtande nr 114 punkten 7 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles yrkandet om återremiss.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 8—10

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11

Anslag till utbildning av ungdomsledare

I nu ifrågakvarande punkt hade utskottet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

1) med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 125, av herr *Ragnar Bergh*, och II: 163, av herrarna *Bengtsson* i Göteborg och *Darlin*, såvitt nu vore i fråga, till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 953 000 kronor;

2) i anledning av motionerna I: 251, av herr *Gunnar Berg*, och II: 311, av fru *Lindskog m. fl.*, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i punkten anfört.

I motionerna I: 125 och II: 163 hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen vid behandling av förevarande punkt måtte dels besluta, att statsbidrag icke skulle utgå för utbildning av ungdomsledare för politiska organisationer, dels till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 843 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrarna *Kaijser* och *Skoglund* i Dovertorp, fröken *Karlsson* samt herr *Heckscher*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 125 och II: 163, såvitt nu vore i fråga, till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 843 000 kronor.

Herr **KAIJSER** (h):

Herr talman! Även detta är en fråga som kommit igen flera år. Under framhållande av att vi av principiella skäl motsätter oss att statsbidrag utgår till politiska organisationer ber jag att få yrka bifall till den vid punkt 11 avgivna och med 3 betecknade reservationen.

Herr **NÄSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med

Anslag till utbildning av ungdomsledare anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående vardera momentet av utskottets i den nu ifrågavarande punkten gjorda hemställan.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de beträffande mom. 1 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 114 punkten 11 mom. 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Palme* begärde röst-räkning, verkställdes nu votering med delst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 112;

Nej — 15.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. 2 hemställt.

Ang. bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer — Anslag till studiehjälsnämnden: omkostnader

Punkten 12

Ang. bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med avslag å motionerna I: 125, av herr *Ragnar Bergh*, och II: 163, av herrar *Bengtsson* i Göteborg och *Darlin*, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 574 000 kronor.

I motionerna I: 125 och II: 163 hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen vid behandlingen av förevarande punkt måtte dels besluta, att statsbidrag icke skulle utgå till instruktörsverksamhet vid politiska organisationer, dels till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 487 900 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Kaijser* och *Skoglund* i Doversorp, fröken *Karlsson* samt herr *Heckscher*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 125 och II: 163, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1959/60 anvisa ett anslag av 487 900 kronor.

Herr **KAIJSER** (h):

Herr talman! Med samma motivering som vid närmast föregående reservation ber jag att få yrka bifall till den under denna punkt avgivna, med 4 betecknade reservationen.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den un-

der behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 13—16

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17

Anslag till studiehjälsnämnden: omkostnader

I förevarande punkt hade utskottet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 237, av herr *Sundelin*, och II: 298, av herr *Ståhl m. fl.*, såvitt nu vore i fråga, till Studiehjälsnämnden: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

I motionerna I: 237 och II: 298 hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen vid behandling av förevarande punkt måtte till Studiehjälsnämnden: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Jacobsson*, *Kaijser*, *Nestrup* och *Skoglund* i Doversorp, fröken *Karlsson*, herrar *Heckscher* och *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 237 och II: 298, såvitt nu vore i fråga, till Studiehjälsnämnden: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

Herr **ANDERSSON, AXEL JOHANNES**, (fp):

Herr talman! Reservationen på denna punkt gäller ett omkostnadsanslag. Då jag hoppas att motiveringen för vårt yr-

Anslag till statens biografbyrå: omkostnader

kande är väl bekant för kammaren skall jag här inte upprepa densamma, utan jag nöjer mig med att yrka bifall till den vid punkten avgivna reservationen nr 5.

Herr NÄSTRÖM (s):

Herr talman! Det är kanske svårt för oss lekmän att bedöma huruvida de olika ämbetsverkens omkostnader är skäligt avvägda eller icke. På denna punkt råkar det vara så, att jag själv sitter med i den ifrågavarande nämnden och fördenskull vet hur det internt går till där. Jag kan försäkra att den man som har huvudansvaret för nämnden, rektor Smedberg — han skall ju snart avgå, så jag tycker att jag kan framföra min åsikt här — är den borne ekonomen. Har han föreslagit 30 000 kronor, så vet jag också att han behöver 30 000 kronor. Denna erfarenhet har jag gjort under en följd av år, och jag kan vara fullt överens med departementschefen när han nu har uppfört anslaget med 30 000 kronor. Jag vet att alla tänkbara sparsamhetsåtgärder har vidtagits.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 114 punkten 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 39.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 18 och 19

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20**Anslag till statens biografbyrå:
omkostnader**

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt med avslag å motionerna I: 237, av herr *Sundelin*, och II: 298, av herr *Ståhl m. fl.*, såvitt nu vore i fråga, till Statens biografbyrå: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 14 800 kronor.

I motionerna I: 237 och II: 298 hade hemställts, såvitt nu var i fråga, att riksdagen under förevarande punkt måtte anvisa ett förslagsanslag av 13 320 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Axel Johannes Andersson, Jacobsson, Kaijser, Nestrup, Skoglund* i Doverstorp och *Malmberg*, fröken *Karlsson*, herrar *Heckscher* och *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 237 och II: 298, så-

Ang. utökning av antalet försöksdistrikt inom enhetsskolan

vitt nu vore i fråga, till Statens biografbyrå: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 13 300 kronor.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr NÄSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de därunder framkomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 21

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar rörande försöksverksamheten med nioårig enhetsskola m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Detta utlåtande var indelat i två avdelningar, nämligen I. Den allmänna försöksverksamheten och II. Statens försöksskola i Linköping.

På framställning av herr talmannen beslöts att utlåtandet skulle företagas till avgörande avdelningsvis.

Avdelningen I**Ang. utökning av antalet försöksdistrikt inom enhetsskolan**

I denna avdelning hade utskottet hemställt,

I. att riksdagen måtte

a) godkänna vad departementschefen i propositionen nr 62 förordat angående

vissa specialanordningar inom skolväsendet i glesbygdskommuner, där försöksverksamhet med nioårig obligatorisk enhetsskola bedrevs, samt bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som därav föranleddes;

b) till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kronor;

II. att motionerna I:127, av herr *Ragnar Bergh*, och II:182, av fru *Kristensson* och herr *Bengtsson* i Göteborg, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. att motionen II:482, av herr *Svensson* i Krokstorp, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

I motionerna I:127 och II:182 hade hemställts, att riksdagen måtte uttala, att utvidgning av försöksverksamheten inom enhetsskolan till nya distrikt icke borde förekomma i annan mån än då så av organisatoriska skäl, sammanhängande med försöksverksamhetens egen uppgift, visade sig oundgängligen nödvändigt.

Vid avdelningen I hade reservation avgivits av herrar *Kajser* och *Skoglund* i Doverstorp, fröken *Karlsson* samt herr *Heckscher*, vilka ansett, att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I:127 och II:182, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att utvidgning av försöksverksamheten inom enhetsskolan till nya distrikt icke borde förekomma i annan mån än då så visade sig oundgängligen nödvändigt av organisatoriska skäl, sammanhängande med försöksverksamhetens egen uppgift, eller till följd av i enskilda expanderande tätorter rådande utomordentliga omständigheter.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till den vid avdelning I i utskottets utlåtande avgivna reservationen, som innehåller en hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t må uttala, att utvidgning av försöksverksamheten inom enhetsskolan till nya distrikt icke skall förekomma i annan mån än

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

då så visar sig oundgängligen nödvändigt av organisatoriska skäl, sammanhängande med försöksverksamhetens egen uppgift, eller till följd av i enstaka expanderande tätorter rådande utomordentliga omständigheter.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Överst på s. 11 i statsutskottets utlåtande har utskottet anfört följande: »I motionerna I: 127 och II: 182 har utlåtats, att det med hänsyn till det statsfinansiella läget vore påkallat att icke vidare utöka antalet försöksdistrikt i annan mån än då så av organisatoriska skäl kunde befinnas nödvändigt. Utskottet kan icke dela denna motionärernas uppfattning. I en tid av skärpt läge på arbetsmarknaden med uppenbara tendenser till ungdomsarbetslöshet finner utskottet det särskilt angeläget, att utbyggnaden av både den teoretiska och den praktiska utbildningen forceras, så långt tillgången på lärare och lokaler det medger. Härvid synes verksamheten med nioårig enhetsskola kunna komma i fråga även i fall, där den ej är motiverad av försöksverksamheten.»

Detta uttalande, herr talman, anger utskottets uppfattning om kärnpunkten i denna fråga. Jag tror att det är nödvändigt, att vi får fortsätta denna utbildningsverksamhet, sedan må man kalla den försöksverksamhet eller inte. I praktiken blir det ingen skillnad, och Kungl. Maj:t har ju här möjlighet att gå på olika vägar. Det väsentliga för utskottet har varit, att såväl den teoretiska som den praktiska utbildningen forceras, särskilt i det läge, där vi nu befinner oss. Vi anser, såsom vi också skrivit i utlåtandet, att även enhetsskolan bör kunna komma i fråga när man går in för den uppgiften.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående varje punkt av ut-

skottets i den nu förevarande avdelningen gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten I hemställt.

Sedermera gjordes enligt de beträffande punkten II förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i denna punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid förevarande avdelning anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten III hemställt.

Avdelningen II

Utskottets hemställan bifölls.

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående utbildning av lärare i manlig slöjd m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 92 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 6 mars 1959, föreslagit riksdagen att fatta beslut på sätt i propositionen närmare angivits.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Robert Johansson m. fl.* (I: 418) och den andra inom andra kammaren av herr *Dickson m. fl.* (II: 515), i vilka hemställt, att riksdagen måtte, i avbidan på fullständigare belysning av spörsmålet om den framtida organisationen av slöjdundervisningen, för närvarande lämna Kungl. Maj:ts proposition nr 92 utan åtgärd och således nu avslå densamma,

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Ranmark m. fl.* (I: 427) och den andra inom andra kammaren av herrar *Larsson* i Stockholm och *Pettersson* i Degerfors (II: 517), i vilka hemställt, att riksdagen i anslutning till propositionen angående utbildning av lärare i manlig slöjd måtte vidtaga den ändringen beträffande utbildningstiden, att en hospiteringstermin inlades mellan den första och andra seminariterminen i enlighet med vad slöjdläroret utredningen föreslagit.

Utskottet hade i det nu ifrågasvarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

I. att motionerna I: 418 och II: 515 icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 427 och II: 517,

a) besluta, att i Linköping skulle upprättas ett slöjdläroretseminarium med i huvudsak den organisation departementschefen förordat;

b) besluta, att utbildningen vid slöjdläroretseminariet skulle taga sin början höstterminen 1960;

c) godkänna av departementschefen i övrigt förordade grunder för utbildning av lärare i manlig slöjd;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar och utfärda de övriga föreskrifter, som föranleddes av vad som föreslagits under a) — c);

III. att riksdagen måtte

a) godkänna i utlåtandet införd personalförteckning för slöjdläroretseminariet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60;

b) godkänna i utlåtandet införd avlöningsstat för slöjdläroretseminariet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60;

IV. för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa

a) till Slöjdläroretseminariet: Avlöningar ett förslagsanslag av 43 000 kronor;

b) till Slöjdläroretseminariet: Omkostnader ett förslagsanslag av 15 000 kronor;

c) till Slöjdläroretseminariet: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 43 000 kronor;

d) till Slöjdläroretseminariet: Inredning och utrustning ett reservationsanslag av 105 000 kronor;

V. till Vissa byggnadsarbeten för slöjdläroretseminariet för budgetåret 1959/60 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Reservationer hade anförts

1) av herrar *Herbert Larsson* och *Lundqvist* i Trollhättan, vilka ansett att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 418 och II: 515, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag snarast måtte framläggas för riksdagen om förläggandet av annan statlig utbildningsverksamhet till August Abrahamsons stiftelse å Nääs;

2) av herr *Pettersson* i Degerfors, som dock ej antytt sin mening.

Herr LARSSON, HERBERT, (s):

Herr talman! Vid statsutskottets behandling av detta ärende har jag anmält en reservation under punkten I. Dessutom står jag som medmotionär i motion nr 418 i denna kammare.

Det beslut, som riksdagen nu står redo att fatta, kommer att betyda slutet för den slöjduitbildning, som under decennierna ägt rum vid Nääs, och den statliga stiftelse, som sedan år 1898 drivit slöjdundervisningen, får om ett par år upphöra med den verksamhet, som gjort Nääs till ett kulturcentrum, vida berömt även ur internationell synpunkt.

Redan år 1872 öppnades den första slöjdskolans för gossar, och två år senare startade även slöjdskolans för flickor. Sedan dess har verksamheten utbyggts, och under de senaste decennierna har den ökat och fått en allt större betydelse. Genom August Abrahamsons död år 1898 och det testamente, han då efter-

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

lämnade, bildades en stiftelse med hans namn, vilken överlämnades till staten. Av testamentet framgår att stiftelsen skall verka för fortsatt utbildning av lärare och lärarinnor. Sedan dess har praktiskt taget all slöjdundervisning här i landet för vår lärarkår varit förlagd till Nääs. Verksamheten har byggts ut, och Nääs har blivit ett verkligt kulturcentrum, dit kursdeltagare — utöver de svenska — kommit från olika delar av världen.

I prop. nr 92, som statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet framlagt, föreslår departementschefen, att slöjdundervisningen skall överflyttas till Linköping. Förslaget bygger på den år 1955 tillsatta sakkunnigutredningen, den s. k. slöjdläroverstyrelsens. Av direktiven för utredningen framgår bl. a., att slöjdläroverstyrelsen icke kan kvarligga på Nääs, enär Nääs' placering omöjliggör en övningsutbildning av tillfredsställande omfattning. Vid studium av de sakkunnigas utlåtande finner man emellertid, att Linköping måhända inte heller håller måttet härvidlag, men att som reserv städerna Mjölby, Norrköping och Motala funnes att tillgå. Dessa orter ligger 30, 42 resp. 50 km från Linköping. Väger man mot detta motsvarande geografiska förhållande beträffande Nääs, så finner man att Nääs på kort avstånd och med utmärkta såväl järnvägs- som landsvägsförbindelser har både Göteborg och Alingsås; inom en radie på 30 km uppges Nääs ha 2 folkskolläroverstyrelser, 4 högre allmänna läroverk, 5 realskolor, 2 enhetsskolor, 79 folkskolor och 4 yrkesskolor, alltså en rik tillgång till varierande möjligheter för auskultationer.

Statsutskottets andra avdelning har vid sin behandling av ärendet helt avslutit sig till propositionen i vad det gäller förläggningssorten, och därmed har — i avsaknad av en utredning — möjligheterna utslutits att bibehålla slöjdskolan vid Nääs. För behandlingen av detta ärende hade det varit av stort värde om en sådan utredning förelegat. Då hade de ekonomiska faktorerna kommit in i bilden — ja, även frågan om

Nääs som framtida förläggningssort för det nya slöjdläroverstyrelsen hade då fått en närmare belysning. Riksdagen hade då haft att välja mellan två olika alternativ vid sitt ställningstagande. Nu föreligger endast en utredning om överflyttning till Linköping och de kostnader som därav följer.

Avsaknaden av en fullständig utredning, där båda alternativen förelegat, medförde avlämnandet av de tidigare omnämnda motionerna I: 418 och II: 515. Innan avdelningen behandlade föreliggande proposition skedde också en uppvaktning från de kommunala myndigheterna inom Skallsjö kommun. Varken denna uppvaktning eller föreliggande motioner vann någon förstärkning från avdelningens sida.

Då gehör för motionerna inte kan vinnas efter statsutskottets uppslutning kring avdelningens förslag, återstår frågan: *Vad skall ske med Nääs i framtiden?* I den frågan har utskottet varit något mera positivt genom sin skrivning, där man bl. a. framhåller »önskvärdheten av att riksdagen så snart som möjligt skall beredas tillfälle att taga ställning till ett med vederbörlig hänsyn till donators ursprungliga vilja avpassat förslag om Nääs' framtida användning».

För stiftelsen, ja, även för bygden är det angeläget att ett besked snarast erhålles på den punkten. När den tillsatta utredningen kan komma med något förslag vet man inte. Ett dröjsmål här skulle innebära en stor osäkerhet för stiftelsen, om man ej när skolan flyttas vet vad som skall komma i stället. För att komma ur detta osäkerhetstillstånd, som även vällar oro bland kommunalmännen, bör snarast ett förslag framläggas för riksdagen om det ändamål Nääs i fortsättningen skall tjäna. Önskvärt hade varit, att beslut i detta hänseende förelegat redan vid årets riksdag. För att påskynda ett sådant beslut har jag i min reservation hemställt att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 418 och II: 515, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag snarast förelägges riksdagen om förläggande av annan statlig utbildningsverksam-

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

het till August Abrahamsons stiftelse å Nääs.

Ett sådant beslut har utskottet genom sin skrivning i viss omfattning givit sitt stöd, och därför bör riksdagen utan olägenhet kunna ansluta sig till den föreliggande reservationen.

Herr talman! Jag ber därför att få yrka avslag på punkten I i utskottets utlåtande och bifall till den av mig avlämnade med 1 betecknade reservationen, och som följd av ett bifall till reservationen yrkar jag bifall till utskottets förslag beträffande punkterna II och III.

Herr LARSSON, SIGFRID, (cp):

Herr talman! Först ett par ord med anledning av herr Herbert Larssons anförande. Han sade att utbildningen av slöjdlärare vid Nääs har pågått många år och hänvisade till Nääs' traditioner och till testamentet. Då vill jag bara påpeka, att testators huvudsyfte inte var utbildning av slöjdlärare. Han säger i sitt testamente, att Nääs skall användas för fortbildning av lärare i slöjd, således för dem som redan är utbildade. I brist på någon annan utbildningsanstalt för slöjdlärare har det blivit så, att Nääs använts för detta ändamål, och jag vill gärna medge att man under de förhållanden som där råder har gjort ett gott arbete på den punkten.

Men det är ju omvittnat från många håll, att Nääs ur en synpunkt inte är lämpligt som förläggningsort för slöjdlärarytbildningen. Det är inte möjligt att där ordna auskultationer med undervisningsövningar, eftersom det inte finns tillräckligt med skolungdom på platsen för det ändamålet. Redan i direktiven till utredningen sades det också klart ifrån, att Nääs av detta skäl inte kan ifrågakomma såsom förläggningsort för ett slöjdlärarytseminarium. Herr Larsson förklarade nu att inte heller barnantalet i Linköping räcker till. Jo, det gör det i stort sett, herr Larsson. Under de år som gått, sedan utredningen lade fram sitt betänkande, har situationen ändrats så att det i dag finns flera klasser än

då, som kan användas för undervisningsövningar. Både i utredningen och i propositionen framhålles dessutom, att om barnantalet vid något tillfälle inte skulle räcka till, kan auskultationer och övningar förläggas till angränsande städer, exempelvis Norrköping, Mjölby och Motala, som ligger ganska nära. I det avseendet ligger ju Nääs betydligt sämre till.

Herr Larsson menade vidare, att det kanske skulle bli billigare att förlägga seminariet till Nääs än till Linköping, men det antagandet kan man sätta ett stort frågetecken för. Det finns nämligen i Linköping ett seminarium för utbildning av kvinnliga lärare, som skall läggas ned, och dess lokaler passar utmärkt till ett slöjdlärarytseminarium. Byggnaderna på Nääs är, såsom herr Larsson säkert väl känner till, i ett sådant skick att det skulle kosta mycket pengar att rusta upp dem så att man kunde förlägga ett slöjdlärarytseminarium dit.

Herr Larsson är orolig för Nääs' framtid. Det framgår emellertid av propositionen och av utskottets utlåtande, att man inte behöver vara bekymrad för den saken under de närmaste åren, eftersom ju verksamheten vid det nya seminariet inte kommer i gång förrän år 1960 och det dröjer ett år, innan där kommer att utexamineras några slöjdlärare. Under tiden måste verksamheten på Nääs fortsätta. Därtill kommer att det finns ett stort antal slöjdlärare, som inte har full behörighet och som därför behöver kompletterande undervisning. Tidigare har de på grund av bl. a. platsbristen på Nääs inte kunnat få sådan undervisning, men nu skall Nääs användas också för den uppgiften. Det är emellertid klart att verksamheten på Nääs längre fram måste bedrivas på ett annat sätt än hittills. Jag vill dock erinra om att det hålls ett flertal kurser på Nääs för närvarande, som inte har något att göra med ifrågavarande dispositioner, och det finns väl inget hinder för att fortsätta med dem även framdeles.

Emellertid önskade herr Larsson få

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

klart besked redan nu om hur det skall gå med Nääs. Ja, men vi har dock litet tid på oss, eftersom verksamheten som sagt fortsätter där ungefär som förut, åtminstone till år 1962. Jag kan också försäkra att den utredning, som arbetar med frågan, inte ligger på latsidan, utan överväger olika alternativ. Det är givet att det förnämliga Nääs även i fortsättningen bör utnyttjas, och jag hoppas det blir i undervisningens tjänst, men det tar sin tid att reda ut alla de problem som är förknippade med den framtida användningen. Till dessa problem hör bl. a. det svaga skick, i vilket byggnadsbeståndet befinner sig.

Jag skulle också vilja säga ett par ord om slöjdläroutbildningen, sådan den nu har planerats enligt Kungl. Maj:ts förslag, som utskottet så gott som helt har tillstyrkt.

Det var glädjande att konstatera, att många av remissvaren på utredningens betänkande starkt betonade slöjdundervisningens betydelse för skolarbetet. Värdet av slöjdundervisningen är ju emellertid mycket beroende av vilken uppläggning undervisningen får. Därvidlag ställs stora krav på slöjdlärarna. Vad beträffar målsättningen för slöjdundervisningen har denna ändrats med åren. Man kan säga att slöjdundervisningen har två huvuduppgifter. Den ena — den som man tidigare ansåg vara den helt dominerande — avser att tillgodose den rena nyttsynpunkten: de unga skall lära sig att hantera vissa redskap och att tillverka enkla, praktiska ting. Härigenom skaffar de sig kunskaper, som de i många situationer kan ha nytta av i sitt framtida liv. Den andra huvuduppgiften, som nutilldags spelar allt större roll, är att ge eleverna möjlighet att utveckla sin inneboende aktivitet och därigenom få känna arbetsglädje. Dessutom kan de tack vare slöjden odla upp sitt formsinne och sin organisationsförmåga. Om slöjdtimmarna används rätt, kan slöjden bli en betydelsefull motvikt till de teoretiska studierna, som ju tar större delen av barnens arbetsdag i anspråk. I Förenta staterna har slöjdundervisningen inriktats enbart på detta senare.

Man vill ge barnen tillfälle att i slöjden få ge uttryck för sitt aktivitetsbehov och sin känsloupplevelse genom att handskas med en mångfald skiftande material. I en skicklig lärares hand bör det vara möjligt för eleverna att få dessa behov tillgodosedda samtidigt med att de får mer direkta praktiska nytto-kunskaper. Man skall inte förglömma att slöjdundervisningen hos eleverna kan grundlägga goda arbetsvanor, ordentlighet, uthållighet, noggrannhet och förmåga till planläggning.

Det är emellertid uppenbart att slöjdlärarna för att nå dessa mål måste ha inte bara goda fackkunskaper utan också en god utbildning i pedagogik och psykologi. Därför är det år som nu föreslås för utbildning av slöjdlärare i minsta laget. Det hade varit önskvärt att den hospiteringstermin som utredningen föreslagit hade förverkligats. Utredningens förslag innebar, att seminarieeleverna mellan de bägge terminerna — det är ju föreslaget ett års utbildning, fördelad på två terminer — skulle tillbringa en hospiteringstermin ute i landet, d. v. s. de skulle utplaceras hos duktiga slöjdlärare och under deras ledning hjälpa till med slöjden. Slöjden erbjuder betydande metodiska svårigheter, och det är därför en dylik praktisk utbildning får anses mycket värdefull. I sitt remissyttrande har skolöverstyrelsen förklarat att ett borttagande av hospiteringsterminen väsentligt kommer att försvaga slöjdläroutbildningen. Skolöverstyrelsen pekar också på att hospiteringsterminen skulle ge tillfälle för seminaristerna att under denna tid förkovra sig i vissa moment av det teoretiska kursstoffet. Det kan heller knappast råda något tvivel om att seminaristerna bättre skulle utnyttja undervisningen på seminariet under den sista terminen, alltså efter hospiteringsterminen, genom de erfarenheter de har fått under hospitanttjänstgöringen. Jag kan därför inte annat än beklaga att hospiteringsterminen ej tagits med i den kungl. propositionen.

Det visar sig dock att departementschefen varit litet betänksam, ty han sä-

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

ger att vi kanske får skjuta in ett par veckors praktisk undervisningsverksamhet i utbildningen. Utskottet har understrukit detta, vilket jag finner glädjande. Jag skulle inte alls bli förvånad om man, när verksamheten kommit i gång och man fått något års erfarenhet, kommer underfund med att hospiteringsterminen behövs. Om det skulle gå på det sättet, hoppas jag att statsmakterna ställer sig välvilliga.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att som utredningen lagt upp utbildningsplanerna, skulle hospiteringsterminen, som skulle skjutas in mellan terminerna på seminarier, inte föranleda några större kostnader för statsverket, då det enligt utredningens förslag inte var meningen att hospitanterna skulle ha någon avlöning under hospiteringsterminen, till skillnad från vad som är fallet med praktikanterna på lärarhögskolan, när de har en motsvarande praktiktid.

Nu kanske någon säger: Ja, men blir det inte för mycket med ett och ett halvt års utbildning? Man får inte säga att det är någon märkvärdigt lång tid med tanke på en slöjdlärares viktiga arbete. Någon kanske frågar: Kan det inte tänkas att man på det sättet avskräcker ungdomar från att gå den här banan? Enligt de upplysningar utredningen erhöll från arbetsmarknadsstyrelsen är så inte fallet. Det föreligger hos ungdomen ett stort intresse för denna bana.

Till slut, herr talman, vill jag bara uttala min tillfredsställelse över att frågan om ett slöjdlärarseminarium nu uppenbarligen står inför sin lösning efter ett utredningsarbete som har pågått inom olika utredningar under flera decennier.

Det föreligger en blank reservation av herr Petterson, som jag vet har tillkommit just på grund av att utskottet inte velat förorda hospiteringsterminen. Jag är också med bland de motionärer som önskat att vi skulle få denna termin, men jag skall, herr talman, inte ställa något yrkande utan nöja mig med att upprepa den förhoppningen, att utbildningen, om erfarenheterna sedan verksamheten har kommit i gång visar

att en hospiteringstermin behövs, skall kompletteras med en dylik termin.

Fröken RANMARK (s):

Herr talman! Med anledning av det föreliggande förslaget om slöjdlärarytbildningen har jag i en motion framfört yrkande om en praktiktermin. Den föregående talaren, herr Sigfrid Larsson, har ju utförligt redogjort för vilket värde en sådan praktiktermin skulle ha och hur den skulle ordnas. Jag vill bara tillägga, att när det gäller utbildningen vid lärarhögskolan finns en sådan praktiktermin, och den har visat sig röna en mycket stor uppskattning. Jag har den uppfattningen, att en praktiktermin inte skulle vara mindre värdefull i fråga om slöjdlärarytbildningen.

Jag har observerat, att enligt departementschefen borde även övervägas att inlägga en praktikperiod på några veckor inom de två terminerna. Departementschefen påpekar också värdet av att mera tid anslås för praktiska uppgifter. Utskottet understryker nödvändigheten av att man inom ramen för de två terminerna förstärker den praktiska utbildningen, och det är med glädje jag konstaterar statsutskottets välvilliga skrivning.

Jag har intet yrkande, herr talman.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Herr Sigfrid Larsson slutade inte sitt anförande med att framställa något förslag, och det gjorde inte heller fröken Ranmark. Det gör att jag kan fatta mig mycket kort.

Herr Sigfrid Larsson säger, att praktikterminen skulle kunna anordnas utan kostnader för statsverket. Jag tror inte på den saken; det kommer nog att bli rätt stora framtida kostnader på grund av praktikterminen. Herr Larsson menar nog, att det inte skulle uppstå kostnader för staten under dessa sex månader, men både herr Larsson och jag har varit med så mycket när det gäller lönesättningar, att vi känner till hur det kommer att gå sedan.

Därutöver skulle jag vilja säga, att

Ang. utbildning av lärare i manlig slöjd, m. m.

många för att inte säga de flesta av de kandidater som det är fråga om redan har hunnit gifta sig och bilda familj. De har relativt svårt att vara borta från hemmet någon längre tid, framför allt utan inkomst. Det är också det som har varit avgörande för departementschefen.

Till herr Herbert Larsson måste jag nog säga, att jag aldrig varit med om en reservation som är så onödig som hans. Om de ärade ledamöter, som finns kvar inne i kammaren, vill titta på övre delen av s. 39 i utskottsutlåtandet, finner ni där: »Utskottet vill emellertid understryka önskvärheten av att riksdagen så snart som möjligt skall beredas tillfälle att taga ställning till ett med vederbörlig hänsyn till donators ursprungliga vilja avpassat förslag om Nääs framtida användning. I detta sammanhang må nämnas, att enligt vad utskottet erfarit nyligen till slöjdläroverordningen knutits en särskild expert med speciell erfarenhet i permutationsfrågor.» Det är vad utskottet skriver. Vad skriver reservanterna? Jo, de begär att riksdagen skall »i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslaget snarast förelägges riksdagen om förläggandet av annan statlig utbildningsverksamhet till August Abrahamsons stiftelse å Nääs». Vad är det för reell skillnad mellan dessa två saker? Praktiskt taget ingen.

Jag vill framhålla, att det är ytterst sällan som statsutskottet skriver så positivt som utskottet har gjort i detta fall. Det beror på flera omständigheter. Vi är överens om att ta så stor hänsyn som det över huvud taget är möjligt till donators ursprungliga vilja, och gör man det, har man ju kommit in på de vägar som såväl utskottet som reservanterna anvisar. Av vad utskottet anfört framgår, att Kungl. Maj:t är beredd att komma med ett sådant förslag, när utredningen hunnit så långt att Kungl. Maj:t kan bygga en proposition på dess utlåtande.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr andre vice talmannen, som för en stund övertagit ledning-

en av kammarens förhandlingar, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående varje punkt av utskottets i det nu föredragna utlåtandet gjorda hemställan.

I fråga om punkten I, fortsatte herr andre vice talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet i nämnda punkt hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herrar Herbert Larsson och Lundqvist i Trollhättan vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, efter att ha va upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Larsson, Herbert*, begärde voting, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 116 punkten I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Herbert Larsson och Lundqvist i Trollhättan vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Härefter bifölls på särskilda propositioner vad utskottet i punkterna II—V hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 117, i anledning av väckt motion angående medelsanvisning till statsbidrag för om- och tillbyggnad av eldstäder för fliseldning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 118, i anledning av väckta motioner om utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 31) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarsson m. fl.* (II: 30), hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla dels att Kungl. Maj:t ville utan dröjsmål verkställa utredning om en sådan komplettering av riksstaten, att en fullständig uppställning över intäkter, kostnader, tillgångar och skulder lämnades efter sunda redovisningstekniska principer, dels att Kungl. Maj:t måtte till innevarande riksdag lämna uppgifter om storleken av statens och de statsägda bolagens pensionsskuld.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 31 och II: 30 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrarna *Domö, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Heckscher*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 31 och II: 30, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville

dels utan dröjsmål verkställa den av motionärerna begärda utredningen om komplettering av riksstaten,

dels ock till innevarande riksdag lämna uppgifter om storleken av statens och de statsägda bolagens pensionsskuld.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Den fråga som borde diskuteras i detta sammanhang är både väsentlig och högst betydande till sin storleksordning. Det är därför fullt naturligt, att den endast väcker ett förstrött intresse i riksdagens första kammare.

Under senare år har man varit mycket

angelägen om att vid all ekonomisk verksamhet finna en teknik, som möjliggör inte bara en rättvisande resultatredovisning utan också en summering och ett klart angivande av de förpliktelser av juridisk eller eljest bindande art som hör till denna verksamhet. Samtidigt vill man få en så klar överblick som möjligt över de skulder och tillgångar, med vilka verksamheten arbetar. Över hela världen ägnas denna problemställning mycket intresse av teoretiker och inte minst av praktiskt verkamma ekonomer. I väsentlig grad torde detta ökade intresse för en realistisk och fullständig bokföring vara betingat av de allt större enheter, i vilka verksamheten bedrivs. Ju större en enhet blir, desto mindre blir möjligheterna att intuitivt ana sig till sammanhangen, desto väsentligare blir det att man verkligen har ett underlag och ett realistiskt underlag för sin planering, för sina beslut och för sina finansieringsåtgöranden. Det har alltid förefallit mig egendomligt, att denna strävan, som är så karakteristisk för enskild verksamhet, i så ringa grad fått påverka tänkandet inom den offentliga sektorn. Det är ju i alla fall så, att denna offentliga verksamhet nu har tagit en omfattning som gör den svår att överblicka, den har anordnats i former som skapar åtaganden, i många fall för lång tid framöver, och den strävar i vissa avseenden efter affärsmässighet på ett glädjande sätt. I och för sig borde alltså fullkomligt självklart den redovisningsteknik, den alltmer förfinade redovisningsteknik, som används inom stora enheter av den enskilda sektorn, komma till användning också inom den offentliga sektorn. Det enda skälet till att så icke sker är en omedveten föreställning om att ett offentligt företag — ett verk eller offentligheten som sådan — alltid kan falla tillbaka på beskattningsmakten och följaktligen alltid reglera sina förpliktelser och sina mellanhavanden genom att ställa krav på medborgarna att solidariskt svara för dem. Ur rationalitetssynpunkt är emellertid denna föreställning passerad. Den är uttryck för en äldre tids sätt att tänka i statsfinanser. Vi har med vår framställning

Om utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.

till riksdagen velat väcka hela problemet till liv, velat ställa det under debatt och ställa det under debatt från nya utgångspunkter. Det har alltså för oss inte varit fråga om att vidare utveckla den redovisningsteknik, som bygger på gamla vedertagna föreställningar, utan att föra in i resonemanget ett nytt ferment, som kan leda till nya resultat.

De myndigheter, som har hörts i anledning av denna framställning, har självfallet avvisat den, annars skulle de inte ha varit myndigheter. Men de har avvisat den med ett antal kategoriska påståenden, som vid närmare granskning gör ett minst sagt egendomligt intryck, och med en aggressivitet i argumentationen, som borde vara ägnad att väcka riksdagens uppmärksamhet. Om man försvarar ett system, om vars överlägsenhet man är säker, har man inte behov av att försvara för mycket, såsom de hörda myndigheterna har gjort. Att sedan myndigheterna i sina resonemang gjort sig skyldiga till uttalanden, som jag skulle kunna citera bara för att belysa hur man skriver och hur man tänker nuförtiden i centrala myndigheter, är en sak. Låt mig bara fråga den utskottsmajoritet, som har accepterat dessa remissutlåtanden: Vad är den reella innebörden i följande uttalande: Statskontoret påstår att »utförandet av i varje fall mera noggranna och försäkringsmässigt riktiga beräkningar i detta avseende knappast kan motivera det avsevärda arbete, som skulle erfordras»? Finns det någon tillstyrkelse till logik i detta uttalande, och vilken är i så fall denna tillstyrkelse?

Riksräkenskapsverket hävdar att ett krav om att statens pensionsförpliktelser skall redovisas såsom en förpliktelse och bokföras på det sätt en förpliktelse skall bokföras, som en skuld, skulle innebära ett förslag om en övergång från fördelningssystem till premiereservsystem i den statliga pensioneringen. Bakom påståendet ligger ett tankefel och ett för ett centralt verk djupt komprometterande tankefel. Det sätt, på vilket en förpliktelse bokföres, har i och för sig ingenting att göra med den teknik, en-

ligt vilken avgifter i ett pensionssystem uttas. Detta är en av de grundläggande försäkringsmässiga utgångspunkterna, och man hade haft den förhoppningen, att åtminstone de grundläggande utgångspunkterna i det avseendet skulle ha fattats av riksräkenskapsverket.

Den statsutskottsavdelning som har sysslat med denna fråga avvisar självfallet hela förslaget liksom den tankegång som ligger bakom förslaget. Man gör det också för utskottets del med ett antal konstateranden, vilkas riktighet kan starkt ifrågasättas. Statsutskottets fjärde avdelnings majoritet hävdar, att en riksstat skulle ha karaktären av en hushållningsplan för det aktuella budgetåret. Påståendet är konkret felaktigt. Det förekommer nämligen så många utgifter vid sidan av och utanför en riksstat, att påståendet inte håller. Men sammanknytningen av begreppen hushållningsplan och den närmast rättsliga begränsningen till ett år av de anslagsbeslut som fattas är orimlig. Ju mer tekniken utvecklas, desto uppenbarare blir det, att det är omöjligt att föra en finanspolitik med eftårsbegränsningar. Det är med andra ord omöjligt att bryta loss riksstaten för ett år, som är ett formellt begrepp, ur sitt reella sammanhang.

Utskottet hävdar också, att en riksstat innefattar en utgiftssida med utgiftsändamål och anslag och att i den också »redovisas sättet för det totala utgiftsbeloppets finansiering». Vi lär i nästa vecka få tillfälle att diskutera hur därmed förhåller sig, men just nu kan jag bara fråga finansministern, om han verkligen hävdar att hans förslag till riksstat för nästa budgetår redovisar sättet för det totala utgiftsbeloppets finansiering.

Därtill kommer ett tredje märkligt konstaterande, också det använt för att avböja en diskussion kring de väsentliga tingen. Statsutskottsavdelningen påstår utan närmare bevisning, att varje förändring i statens förmögenhetsställning öppet redovisas på riksstaten såsom underskott eller överskott på driftbudgeten. Jag vet inte om författarna till detta har

Om utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.

tänkt igenom vad de har sagt eller vad de eventuellt har velat säga om detta. Jag nöjer mig med att slå fast, att påståendet att varje förändring av statens förmögenhetsställning skulle redovisas på riksstaten är ohållbart och oriktigt.

På samma sätt skulle jag kunna fortsätta från den ena punkten till den andra. Jag skulle kunna ställa statsutskottets sätt att resonera mot bakgrunden av de krav, som man numera praktiskt taget över hela världen ställer när det gäller bokföring inom enskilt och offentligt företagande, men jag skall avstå, herr talman, och nöja mig med att bara kort konstatera, att jag icke delar utskottets uppfattning, att budgetordningen i sin nuvarande form fyller det syfte den har att tjäna. Att vi inom högerpartiet därvidlag icke är ensamma torde framgå av den debatt kring dessa problem, som föres i mycket stora kretsar men som tydligen helt har gått statsutskottsavdelningen förbi.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den reservation, som är fogad till detta utlåtande och som avgivits av herr Domö, herr Skoglund i Doverstorp m. fl.

Herr THUN (s):

Herr talman! Då man läser motionen i förevarande fråga, får man lätt den uppfattningen, att budget- och redovisningssystemet inte på något sätt skulle vara tillfredsställande utan snarare bristfälligt. Riksräkenskapsverket har emellertid närmare undersökt denna sak. Det har gått tillbaka i tiden åtskilliga år och redovisat det arbete för en förbättring av budgettekniken, som har bedrivits från år 1911 fram till år 1945/46, då Hammarskjöld som statssekreterare bl. a. bidrog i hög grad till att rätta till en del förhållanden, som kanske inte var tillfredsställande.

Det är givet att det alltid kan finnas skäl för vissa påpekanden i ett sådant här sammanhang. Det kan ju finnas detaljer, som bör rättas till i olika avseenden. Utskottet har inte heller underlåtit att säga, att man naturligtvis bör se på vissa saker härvidlag. Att bl. a.

riksräkenskapsverket här — som herr Svärd framhållit — lämnat ett yttrande som kanske är unikt genom sin aggressivitet, kan kanske förklaras av att motionärerna vill framhålla, att det här gäller att få fram en sund redovisnings- och budgetteknik. Det är naturligtvis ingenting att förväna sig över att dessa väl kvalificerade tjänstemän — jag håller dem nämligen för väl kvalificerade — som fyller sin uppgift på ett utmärkt sätt med den ambition de besitter, går fram ganska hårt vid sitt bedömande av motionens syfte i berörda avseende. Dessa tjänstemän, som i sitt dagliga arbete sysslar med budgettekniska spørsmål, borde ju genom sin erfarenhet ha möjligheter att bedöma dessa frågor och därigenom också ha möjligheter att efter hand förbättra budgettekniken. Det framhålles ju också mycket riktigt i utskottets utlåtande, att så varit fallet.

Herr Svärd gör gällande, att det i dag inte finns möjligheter att få en klar bedömning av den ekonomiska situationen, och han anser också, att detta system med s. k. hushållningsplan med hänsyn till att den statliga verksamheten svällt så avsevärt inte längre borde tillämpas. Nu är det ändå så, att denna budgetprincip med hushållningsplan grundar sig på det förhållandet, att riksdagen varje år har att ta ställning till olika äskanden som kan komma i fråga och att riksdagen också prövar dessa ur ekonomisk synpunkt. Det är i stort sett precis samma system, som tillämpas inom den kommunala verksamheten och inom landstingen, där man alltså har att ta ställning till de olika utgifterna varje år. Det gäller själva hushållningsplanen.

Vi kommer sedan in på det andra området, som rör statens verksamhet i form av bolag och annan affärsdrivande verksamhet. Riksräkenskapsverket har liksom utskottet framhållit, att de statliga bolagen arbetar efter samma regler som enskilda bolag. De har att rätta sig efter aktiebolagslagen och får lov att tillämpa ett bokföringssystem som överensstämmer med bestämmelserna i aktie-

Om utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.

bolagslagen. Jag har en känsla av att det måste föreligga ett misstag från motionärernas sida, när de ger sig in på detta speciella område. Man måste hålla isär de två olika sakerna, å ena sidan en hushållningsplan med den budgetteknik man har och å andra sidan statens bolagsverksamhet.

Vad det gäller de affärsdrivande verken redovisas det också att bokföringen sker efter affärsmässiga principer. Där bör man alltså kunna hålla det hela isär. Kvar har man då just vad jag nämnde tidigare, nämligen ett system som ligger rätt nära det man använder på det kommunala planet, den s. k. hushållningsplanen.

Utskottet har i anledning av vad som framhållits i motionen, att redovisnings-systemet är mycket komplicerat och att det borde kunna göras enklare, så att det skulle bli möjligt för den enskilde riksdagsmannen till en bättre bedömning, sagt att det knappast är möjligt att få fram ett sådant system, vilket beror på omfattningen av den verksamhet som här kommer i fråga. Det gör att oberoende av vilken budgetteknik man än använder kommer det att bli besvärligare än tidigare att få en klar överblick.

Med hänsyn till det kontinuerliga om- daningsarbete, som bedrivs då det gäller en förbättring av budgettekniken, finns det knappast någon anledning för riksdagen att biträda motionärernas yrkande om en utredning för att klarlägga vissa saker. Vad gäller bedömningen på lång sikt av sådana frågor som pensionskostnader och dylikt, som motionärerna tydligen har siktat till, har utskottet erinrat om att Kungl. Maj:t i proposition nr 150 innevarande år förutskickat att vi skall få en ny långtidsutredning till stånd. Beträffande sådana frågor som inte budgetmässigt kan klaras av på ett budgetår, måste man göra upp långtidsprognoser vid sidan av budgeten. I enlighet med vad utskottet har kommit fram till anser jag detta borde vara tillräckligt för att ge erforderlig klarhet vid en bedömning av statens ekonomi.

Med det anförda hemställer jag att riksdagen måtte besluta avslå motionerna I: 31 och II: 30.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Ingen betvivlar ett ögonblick vederbörande ämbetsverks intresse för och möjligheter att under sina förutsättningar ge ett så fullkomligt och så riktigt uttryck som möjligt för statens ekonomiska ställning, men det är inte den saken vi diskuterar. Vi diskuterar de förutsättningar, med andra ord de utgångspunkter, från vilka en redovisning skall göras. Det är där vi hävdar att en omprövning måste komma till stånd så fort som möjligt, detta av det mycket enkla skälet, att om vi fortsätter som hittills, kommer den faktiska osäkerhet, under vilken en finansminister arbetar — jag ömmar mycket för finansministrarnas säkerhet — att bli värre och värre. I detta hus och i oroväckande omfattning också i kanslihuset har man nämligen den vanan, att man ikläder statsverket ekonomiska förpliktelser, som inte redovisas till sin sammanlagda tyngd eller till sin effekt under den tid dessa förpliktelser gäller.

Låt mig ta ett mycket drastiskt exempel. Vi beslöt här — om jag inte minns fel var det 1951 — en överföring av enskilt fiskevatten till allmänt fiskevatten. Det hävdades då från regeringens sida, att detta skulle medföra statsutgifter på ungefär 1 miljon kronor, och som absolut maximum för de totala utgifterna, herr Thun, angavs siffran 2 miljoner kronor. Finansministern har i riksstaten för nästa budgetår nödgats uppta ett anslag på 5 miljoner kronor för de utgifter som skall göras endast under det året. Det kan frågas, vilka ersättningsförpliktelser den svenska staten har ådragit sig i anledning av denna lagstiftning. För min del skulle jag tro, att dessa juridiskt bindande förpliktelser rör sig i storleksordningen 50—100 miljoner kronor.

Det är uppenbart, att om vi på punkt efter punkt ikläder oss juridiskt eller eljest bindande åtaganden, har vi ett intresse, ett gemensamt intresse, av att verkligen få detta redovisat. Jag kan inte se annat än att detta är en förutsättning för att man skall kunna föra vad vi kallar finanspolitik. Det är också en förutsättning för att vi skall kunna ha

Om utredning angående viss komplettering av riksstaten, m. m.

en aning om vad vi beslutar. Det är därtill en förutsättning för att vi skall kunna planera sådana ting som skatteuttag under en något längre period än ett år. Det är alltså denna stora fråga, herr Thun, som vi har velat aktualisera.

Jag skall inte besvära med ytterligare debatt på enskilda punkter i den argumentation som riksräkenskapsverket, statskontoret och statsutskottet har tillåtit sig. Jag kan bara tillägga, att det skulle finnas möjligheter att där göra en motargumentation av synnerligen obehaglig art.

Herr THUN (s):

Herr talman! Som herr Svärd säger ompänner denna fråga ett kolossalt stort område. Skulle vi börja diskutera enskilda detaljer här, skulle det leda till en diskussion på åtskilliga timmar.

Jag skulle dock ändå på en punkt vilja något komplettera vad jag tidigare sade beträffande budgettekniken. Herr Svärd nämnde, att det är svårt att bedöma vissa utgifter under ett antal år. Jag vet inte, huruvida herr Svärd då avsåg en sådan sak som att det kan beviljas anslag för ett visst ändamål och att anslaget sedan, om det inte förbrukas under budgetåret, kommer att på grund av olika omständigheter slås ut över ett flertal år. Man använder därvid metoden med reservationsanslag, där anslagen oberoende av tiden hålles låsta för det speciella ändamål som medlen avsetts för. Förbrukningen kan skjutas över 1, 2 eller 3 år, men dessa reservationsanslag står ändå kvar. Sådana saker kan inte ge anledning till missvisning beträffande statens ekonomiska åtaganden.

Jag kan även nämna, att då det gäller förslagsanslag finns det med den budgetteknik som numera tillämpas — åtskilliga av oss som sitter i olika styrelser känner väl till detta — möjligheter att låta anslagen stå öppna, om man inte hinner använda dem under löpande budgetår men anmäler förhållandet. Därigenom skapas en garanti även på

detta område för att det inte skall behöva uppstå några större rubbningar i budgeten. Jag ville anföra detta som ett klarläggande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Domö* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 118, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Domö* begärde rösträkning verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 15.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om ändring i förordningen om automobilskatt, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 45, i anledning av väckta motioner om ändring i förordningen om automobilskatt, m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 159, av herr *Sveningsson m. fl.*, och II: 208, av herr *Stenberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna införda förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt; och

2) förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 21 maj 1954 (nr 260) om brännoljeskatt.

II) motionen II: 209, av herrar *Asp* och *Sundelin*, vari hemställts, att skatt på motorbrännolja, som förbrukades av motorfordon med tillstånd till yrkesmässig trafik, måtte utgå med 15 öre för liter och att bestämmelsen måtte träda i kraft den 1 juli 1959.

De i motionerna I: 159 och II: 208 framlagda förordningsförslagen avsågo, att fordonsskatten å lastbilar, bussar och släpvagnar fr. o. m. den 1 januari 1960 skulle sänkas till de skattesatser, som gällde före den av 1954 års riksdag beslutade höjningen av fordonsskatten, samt att brännoljeskatten skulle sänkas med 5 öre per liter.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt,

1) att de likalydande motionerna I: 159, av herr *Sveningsson m. fl.*, och II: 208, av herr *Stenberg m. fl.*, om vissa ändringar i förordningarna om automobilskatt och brännoljeskatt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att motionen II: 209, av herrar *Asp* och *Sundelin*, om sänkning av skatten på motorbrännolja, som förbrukades

i yrkesmässig trafik, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

Beträffande fordonsskatten

I) av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Nilsson* i Svalöv, *Kollberg, Nilsson* i Bästekille och *Stenberg*, vilka — under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 159 och II: 208, i vad motionerna avsågo sänkning av fordonsskatten å lastbilar, bussar och släpvagnar — ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till nämnda motioner i denna del, antaga det vid motionerna fogade förslaget till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt; samt

II) av herrar *Bengtson, Mattsson* och *Vigelsbo*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Beträffande brännoljeskatten

III) av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Bengtson, Mattsson, Nilsson* i Svalöv, *Kollberg, Vigelsbo, Nilsson* i Bästekille och *Stenberg*, vilka — under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 159 och II: 208, i vad motionerna avsågo sänkning av brännoljeskatten — ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till nämnda motioner i denna del, antaga det vid motionerna fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 21 maj 1954 (nr 260) om brännoljeskatt; samt

IV) av herr *Asp*, som dock ej antytt sin mening.

Herr **BENGTSON** (cp):

Herr talman! Kommunikations- och transportmedlen har under senare decennier fått en allt större betydelse i vårt samhälle. Jag skall inte gå in på orsakerna till varför det blivit så utan konstaterar bara, att det förhåller sig på det sättet. Jag vill också konstatera, att det nu är en period av omställning för kommunikationer och transportmedel, där t. ex. flyget kommit att svara för en allt större del av transporterarna.

Om ändring i förordningen om automobilskatt, m. m.

Bilismen har expanderat kraftigt och även på andra områden, t. ex. beträffande televisionen, som också är ett kommunikationsmedel, göres mycket stora framsteg.

Vad gäller bilismen vill jag först och främst betona den stora betydelsen av att denna har tillgång till goda vägar. På en god väg blir slitaget på fordonen mindre, hastigheten kan hållas jämnare, fordonen kan ta tyngre last etc. Det är till fördel i alla avscenden om vägarna är goda. Det kan t. o. m. diskuteras om det inte i många fall är bättre att ha goda vägar och att bilismen eventuellt får betala en högre skatt. Detta är en avvägningsfråga, men jag skulle kunna tänka mig att det i många fall kan vara gynnsammare att betala den högre skatten, om man får bättre vägar.

När vi diskuterar frågan om automobilavgifter, får vi aldrig släppa kravet på bättre vägar ur sikte. När jag nu använder ordet automobilavgifter skulle jag vilja säga att det egentligen inte är riktigt att kalla det för automobilskattemedel i den mån de användes för vägarna. Vi borde faktiskt, eftersom vi har en specialbudget, kalla det för vägavgifter. Man bör uppehålla principen att bilismen skall betala vägväsendet. Sedan är det en avvägningsfråga hur goda vägar vi skall ha och hur dessa avgifter skall fördelas mellan olika grupper inom bilismen.

Man kan hålla hur långa tal som helst om att vi skall ha bättre vägar och att de nuvarande vägarna inte är tillfredsställande. Men vi kommer aldrig ifrån principen att, när vi konstaterat hur bra vägar skall vara, kostnaderna måste betalas av bilismen och att det får göras en lämplig avvägning mellan dessa faktorer.

Om man nu accepterat denna princip, uppkommer frågan hur vägavgifterna skall avvägas mellan olika slag av fordon. Det är klart att man rent tekniskt kan fastställa fördelningen på basis av en utredning om hur mycket den ena eller den andra bilen sliter på vägarna. Men det kan också finnas anledning att ta hänsyn till närings- och trafikpoli-

tiska problem. Men även om man gör det, bör man ändå, innan man fastställer fördelningen, veta vilket slitage som olika fordon utsätter vägarna för.

Det finns en utredning, 1953 års trafikutredning, som bl. a. sysslar med frågor om hur olika fordon sliter på vägarna. Jag måste med allra djupaste beklagande konstatera att den utredningen tyvärr inte ännu är färdig. Jag kan inte nog kraftigt understryka att den bör färdigställas så snart som möjligt. Det är så mycket mer angeläget som detta förhållande nu föranleder många diskussioner och tvistigheter på detta område. Jag har särskilt velat understryka detta och hoppas att utredningen arbetar så snabbt som möjligt.

Det har i utskottet nämnts att utredningen kommer att framlägga sitt betänkande under loppet av nästa år. Visserligen är det bra, kan man säga, att man kan se fram mot en tidpunkt då den avslutat sitt arbete, men det skulle vara högeligen önskvärt om utredningen kunde slutföra sitt arbete ännu tidigare.

När vi sedan kommer fram till vilket slitage som olika bilstorlekar utsätter vägarna för, blir det fråga om att avväga hur mycket varje bilkategori skall betala. I det sammanhanget har departementschefen sagt, när frågan behandlades 1954, att han inte ansett sig behöva ta slutlig ståndpunkt till den av utredningen föreslagna omfördelningen av skattebördan. Det gällde alltså här den Niteliuska utredningen av 1951. Men han säger vidare: »Förslaget syntes nämligen böra ytterligare överarbetas samt eventuellt revideras med beaktande av närings- och trafikpolitiska synpunkter.» Departementschefen har således redan i det sammanhanget varit inne på tanken att det inte nödvändigtvis behöver bli en rent teknisk-matematisk fördelning av fordonsskatten och skatten i övrigt utan att man kan ta hänsyn till även närings- och trafikpolitiska skäl. Man kan t. ex. säga att den tyngre trafiken är så betydelsefull ur transportsynpunkt, att man beslutar låta den lättare personbilstrafiken betala något mera i skatt. Därmed kan man säga att den på

Om ändring i förordningen om automobilskatt, m. m. sätt och vis subventionerar den tyngre trafiken. Det kan ur näringspolitisk synpunkt vara försvarbart att vidta sådana anordningar, och då skall vi också göra det.

Om 1953 års trafikutredning hade varit klar med sitt arbete och vi alltså kunnat veta hur stort slitage olika typer av fordon vållar på vägarna, hade vi kunnat slippa ifrån alla dessa framställningar, som i stor utsträckning beror på att det råder osäkerhet om hur mycket de olika fordonskategorierna egentligen bör betala. Den tunga trafiken, som nu får betala de största beloppen och naturligtvis känner sig hårt behandlad, skulle säkert förstå det hela bättre om den var medveten om att den faktiskt betalar något mindre än vad den rätteligen borde göra i förhållande till slitaget på vägarna.

Detta är, herr talman, anledningen till att vi från vår sida inte har kunnat ansluta oss till reservation nr I beträffande fordonskatten. För att kunna fatta ett definitivt beslut i denna fråga måste vi ha en säkrare grund att stå på innan vi kan vidta några mera väsentliga förändringar i fråga om skattens fördelning. Vi har dock med hänsyn till att bussar och tyngre lastbilar har en tyngande beskattning velat medverka till vissa lättnader för dessa fordonskategorier därigenom att vi enligt reservation III velat genomföra en sänkning redan nu av brännoljeskatten. Jag betonar att denna sänkning motiveras av näringspolitiska och trafikpolitiska skäl. Den baseras således inte på någon avvägning av skattebördan med hänsyn till de olika fordonens slitage på vägarna, eftersom vi inte har det siffermaterial som bör ligga till grund för en sänkning av den orsaken. Vi har bedömt läget så, att vi i avvaktan på att utredningen skall slutföras måste göra något redan nu för att hjälpa bussarna och den tunga trafiken. Därför vill vi medverka till den föreslagna sänkningen av brännoljeskatten.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets utlåtande med den ändring som innefattas i den med III be-

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Om bevillningsutskottets betänkande nr 45 kan framhållas att det, som det ofta säges här i riksdagen, är en gammal bekant, ett ärende som återkommit och behandlats år efter år under en ganska lång tid. Från högerpartiet och borgerligt håll har alltsedan år 1954, då de nuvarande bilskatterna beslutades, framlagts förslag om sänkning av skatten för den tyngre trafiken — lastbilar och bussar, den s. k. nyttrafiken. Till det föreliggande utskottsbetänkandet har fogats ett par reservationer med herr Hagberg som första namn. Då herr Hagberg på grund av ett annat viktigt allmänt uppdrag är förhindrad att närvara i kammaren i dag har jag fått uppgiften att i egenskap av motionär säga några ord och yrka bifall till dessa båda reservationer.

Det kan naturligtvis sägas att det sedan denna fråga senast behandlades inte har inträffat något som ger anledning till att på densamma anlägga några nya synpunkter. Även utskottet redovisar vad man redan redovisat många gånger förr. Man är säkerligen även inom utskottmajoriteten medveten om att den tyngre trafiken är hårt trängd och belastad av de höga skatterna. Jag har sagt vid något tillfälle tidigare, men det finns anledning att upprepa det i dag, att det sannolikt inte finns någon yrkesgrupp som får vidkännas så tunga och hårda skatter som just den yrkesgrupp det här gäller och som svarar för den tunga trafiken med motorfordon. I varje fall finns det ingen yrkesgrupp som är belastad med en sådan tung skattebörda och som samtidigt har ett så hårt arbete.

Vad som särskilt talar för denna uppfattning att skattebelastningen är mycket hård är de stora belopp i brännoljeskatt som ägarna av lastbilar och bussar inte har kunnat betala in till statskassan, fastän de förfallit till betalning. Det skattebelopp som kungl. kontrollstyrelsen måste lämna till inkassering

Om ändring i förordningen om automobilskatt, m. m.

ökar månad för månad. Beloppet var den 31 augusti förra året 11 miljoner. Den senaste sammanställningen, av den 28 februari i år, visar en ökning till 11,4 miljoner kronor. Ett enligt min mening stort belopp.

I år har i andra kammaren ett par socialdemokratiska riksdagsmän i en motion föreslagit en betydande sänkning av brännoljeskatten. Motionen har tyvärr inte förts fram längre än till en blank reservation vid bevillningsutskottets betänkande. I motion II: 209 framhåller motionärerna att de kollektiva transportmedel, som skall betjäna allmänheten med såväl person- som gods-transporter, ständigt kommer i ett allt brydsammare läge. Man uttalar särskilt att dessa bekymmer för den tyngre trafiken har gått ut över glesbygderna, och man talar om att de kollektiva transportmedlen befinner sig i ett krisläge.

Det finns anledning att beklaga att som sagt denna motion inte lett till annat resultat än en blank reservation.

Utskottet plockar i år fram samma motivering som förra året för att bilskatten inte skall kunna sänkas på det sätt vi föreslagit. Utskottet pekar på den vägplan varom riksdagen i år har fattat principbeslut, som det så vackert heter. Men när det gäller investeringarnas storlek och de medel som måste till för att förverkliga denna vägplan, då vill man från regeringens sida enligt vad som föreslogs i statsverkspropositionen under inga förhållanden vara med om något principbeslut eller uttalande på längre sikt, och under sådana omständigheter har ju inte principbeslutet om vägplanen det värde som detta beslut kunde haft, om man i princip även accepterat att bilskattemedlen i sin helhet skall användas till att förverkliga vägplanen.

Också i år redovisar bevillningsutskottet de många bilskattmiljoner — 1 115 miljoner — som ännu inte kommit vägväsendet till godo. När samma fråga om sänkning av fordonsskatten och brännoljeskatten behandlades i slutet av förra året framställde jag till utskottsmajoriteten en fråga utan att få något svar, och då finns det anledning att upprepa frå-

gan även vid detta tillfälle: När räknar bevillningsutskottets majoritet med och vilket konjunkturläge skall vi ha här i landet för att dessa mer än 1 100 miljoner av bilskattemedel skall komma vägväsendet till godo? Jag tror liksom den föregående talaren att bilägarna och lastbilägarna är mycket intresserade av den saken. Blir det bättre vägar i någon väsentlig omfattning kan man bättre utnyttja sina fordon, man kommer lättare fram på vägen och får lägre omkostnader. En högre standard på vägarna ger i verkligheten samma resultat som en skattesänkning. Jag delar herr Bengtsons uppfattning att om vi får bra vägar kan vi ha litet högre bilskatter, men under nuvarande förhållanden är bilskatten för hög.

Av utskottets betänkande förra året fick man den uppfattningen att 1953 års trafikutredning inom en nära framtid, som det sades, skulle framlägga förslag om motortrafikens beskattning. I år konstateras det att denna utredning torde komma att framlägga sina förslag först nästa år. Man har anledning att fråga: Hur många gånger och i hur många sammanhang har inte 1953 års trafikutredning åberopats som motiv för att ingenting skall hända i den eller den frågan? Jag vill även här kraftigt understryka vad herr Bengtson framhöll, nämligen att denna utredning bör påskynda sitt arbete och lägga fram sina förslag så snart som möjligt. När utredningen nu har arbetat i sex år tycker man i alla fall att den ganska snart borde kunna infria det löfte som bevillningsutskottet lämnade i slutet av förra året, att den skulle bli färdig, som sagt, inom en nära framtid.

Säkert finns det många fler synpunkter än jag här anfört som talar för den berättigade skattesänkning för den tunga trafiken, som vi föreslagit i motionerna I: 159 och II: 208, men jag ber att med det anförda, herr talman, få yrka bifall till reservationerna I och III vid detta betänkande, avgivna av herr Hagberg m. fl.

Häri instämde herr *Spetz* (fp).

Om ändring i förordningen om automobilskatt, m. m.

Fröken RANMARK (s):

Herr talman! Riksdagsbeslutet 1954 innebar en omfördelning av fordonsskatten i riktning mot en ökad skattebelastning för den tyngre trafiken, alltså lastbilar och bussar. De båda föregående talarna har också varit inne på att den torde nöta våra vägar i mycket högre grad än vad den lättare fordonstrafiken gör.

Upprepade gånger har det motionerats om en sänkning av skatten särskilt för de tyngre fordonen liksom av brännoljeskatten, och man har framhållit vilka ekonomiska svårigheter som ägarna av lastbilar och bussar har. När det gäller busstrafiken torde dock den sänkning av fordonsskatten och även brännoljeskatten, som motionärerna här avser, vara av rätt ringa betydelse. Det är helt andra faktorer som skapar busstrafikens trångmål, bland annat att folk i så stor utsträckning som nu är fallet har skaffat sig egna bilar och därför inte i lika hög grad som förr anlitar bussarna. Den tyngre trafiken torde vara mer betjänt av goda vägar. Herr Bengtson var inne på det, och jag tror att vi alla är överens om att det viktigaste önskemålet är att man får goda vägar.

Herr Sveningsson frågade när bevillningsutskottet räknar med att de miljoner som finns i automobilskattemedelsfonden skall kunna komma vägväsendet till godo. Jag vill hänvisa till vad departementschefen säger i årets statsverksproposition — det finns återgivet på s. 11—12 i utskottets yttrande — »att väginvesteringarnas omfattning liksom hittills årligen bör prövas med beaktande av samtliga på frågan inverkan faktorer. I den mån de samhällsekonomiska och statsfinansiella förutsättningarna därvid visar sig föreligga, bör enligt departementschefen en successiv stegring av väg- och gatubyggnadsverksamheten komma under övervägande».

Den upprustning av vägarna, vilken som sagt är i hög grad önskvärd, kan möjligtvis komma ganska snart. Då är det synnerligen värdefullt att ha tillgång till denna fond, varför jag har svårt att se något motiv för en skatte-

sänkning, varken vad gäller brännoljeskatten eller fordonsskatten.

För övrigt skulle jag vilja säga att jag finner tidpunkten för en skattereducering synnerligen olämpligt vald. Till och med motionärerna säger: »Av hänsyn till det ansträngda statsfinansiella läget nödgas vi emellertid föreslå, att sänkningarna genomföres först fr. o. m. den 1 januari 1960», alltså inte fr. o. m. budgetårets början den 1 juli.

Dessutom skulle jag vilja framhålla, såsom redan upprepade gånger nämnts, att 1953 års trafikutredning arbetar med dessa problem. Det har sagts att den nästa år kommer att framlägga förslag i denna fråga, och då är det väl anledning att vi inväntar denna utredning och ser vad den har att komma med.

Herr talman! Med anledning av det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Vi fick av utskottets representant, fröken Ranmark, höra att denna skattelättnad inte betyder så mycket. Men om den är så betydelselös, och inte kostar så mycket, borde man väl kunna vara med om att genomföra den. Skattesänkning skulle uppskattas av många. Jag delar, som jag redan sagt, den uppfattningen att det är bra om vi får goda vägar, och det är också en sak som trafikanterna inom den tunga trafiken önskar.

Jag fick, tycker jag, även denna gång ett mycket svagt svar på min fråga. Jag uttalade önskemålet att få i någon mån klarlagt, när bevillningsutskottets majoritet tänker sig att dessa skattemiljoner, mer än 1 100, skall komma till användning. Det blev bara en hänvisning — sådan som vi har hört många gånger förr — till att det statsfinansiella och det samhällsekonomiska läget måste tagas med i bedömningen. Vad jag hade väntat och hoppats på var ett uttalande om vilka konjunkturen vi ska få ha vid det tillfälle då man anser att dessa medel skall komma till användning för de än-

Om ändring i förordningen om automobilskatt, m. m.

damål, som riksdagen dock har beslutat om att de skall användas till.

När det år 1954 beslutades om bilskatterna sade man att detta var ett provisoriskt skattebeslut, och det har man sagt många gånger. När det nu är så lätt att besluta införa provisoriska skatter, skulle det då inte vara lika lätt att någon gång besluta införa vad man skulle kunna kalla en provisorisk skattelättnad och genomföra den nu, i väntan på att trafikutredningen blir färdig och i avvaktan på att vi får de bättre vägar som så många gånger har utlovats?

Herr **ERIKSSON** (s):

Herr talman! Herr Sveningsson är besviken över att han inte, vare sig i fjol eller i år, fått svar på en fråga, som han ställt till bevillningsutskottet, nämligen frågan när utskottet kan redovisa hur de fonderade bilskattemedlen skall komma vägarna till godo.

Kan möjligen herr Sveningsson inte tänka sig att han vänt sig till alldeles fel utskott med sin fråga? Det är nämligen inte bevillningsutskottet som gör avvägningarna när det gäller de offentliga investeringarna. Jag ber därför herr Sveningsson att rikta sin fråga till det utskott som har med saken att skaffa.

Herr **SVENINGSSON** (h):

Herr talman! När bevillningsutskottet använder vägplanen och dessa bilskattmiljoner som motivering för att avstyra vårt förslag om en skattesänkning, skulle väl utskottet också i någon mån kunna uttala sig om när man tycker att dessa bilskattmiljoner skall komma till användning. Jag önskade inte mer än ett uttalande i den riktningen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av de yrkanden, som under överläggningen förekommit, propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i det nu förevarande betänkandet gjorda hemställan. I fråga om punkten 1, fort-

satte herr talmannen, komme propositioner att framställas först särskilt angående utskottets hemställan såvitt angående förordningen om automobilskatt och därefter särskilt rörande utskottets hemställan i vad gällde förordningen om brännoljeskatt.

Härefter gjorde herr talmannen enligt de yrkanden, som förekommit beträffande utskottets hemställan såvitt rörde förordningen om automobilskatt, propositioner, först på bifall till denna hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan i förevarande del, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sveningsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 45 punkten 1, såvitt gäller förordningen om automobilskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sveningsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 43.

Om ändring i förordningen om automobils katt, m. m.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Beträffande utskottets hemställan i vad gällde förordningen om brännoljeskatt, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet härutinnan hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bengtson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 45 punkten 1, såvitt gäller förordningen om brännoljeskatt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bengtson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 58.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten 2 hemställt.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 160, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Österrike för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.08.

In fidem

K.-G. Lindelöw.

Fredagen den 22 maj

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 270, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående villkoren för postbefordran av tidningar (tidningsförordning);

nr 271, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 272, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 14 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 273, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 7 §§ förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse med Schweiz rörande tullmedgivanden m. m. jämte i ämnet väckt motion.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 160, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Österrike för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande och memorial:

nr 18, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret skrivelse den 16 oktober 1958 med överlämnande av betänkande med förslag till ny stadga om ersättning för riksdagsmannauppgiftens fullgörande jämte i ärendet väckta motioner; samt

nr 19, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden;

statsutskottets utlåtanden:

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1959/60 till Allmänna barnbidrag, Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag, Bidrag till sjukkassor m. m. och Särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn jämte i ämnet väckta motioner;

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till Driftbidrag till statens järnvägar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande statsbidragsgivningen till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp jämte i ämnet väckta motioner;

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1959/60 till Skatteersättning till kommunerna jämte i ämnet väckta motioner;

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1959/60 till studiebidrag och stipendier samt till bi-

drag till driften av folkskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1959/60 till reglering av prisstegringar på försvarshuvudtiteln m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till Aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier jämte i ämnet väckta motioner;

nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om dels vissa anslag för budgetåret 1959/60 till universitetet, den medicinska utbildningen m. m., dels ock ökat stöd åt forskning m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till Bidrag till vetenskaplig verksamhet vid Vetenskapsakademien jämte i ämnet väckta motioner;

nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1959/60 till bidrag till byggnadsarbeten m. m. inom skolväsendet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 129, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1959/60 till Statens tekniska forskningsråd och till Tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.;

nr 130, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1959/60 till Förberedelser för pensionsreformen jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om avsättning av kommunal-skattemedel till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1959/60;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475) jämte i ämnet väckta motioner;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet ävensom beträffande vissa andra skatter; samt

nr 55, i anledning av väckta motioner angående ändring av kommunalskattelagens regler om beskattning av ersättning till riksdagsmän;

bankoutskottets memorial och utlåtanden:

nr 34, angående särskilt lönetillägg åt hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän;

nr 35, i anledning av väckt motion om pension till avlidne, förre förste stenografen Albert Lundmans änka, m. m.;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) så ock om fortsatt giltighet av samma lag, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 37, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning angående Nordiska rådets svenska delegations ställning och arbetsformer;

nr 38, angående regleringen för budgetåret 1959/60 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.;

nr 39, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv, m. m., dels i ämnet väckta motioner, dels väckta motioner angående åtgärder för återgång till lågräntepolitik, dels ock väckta motioner angående vissa åtgärder till främjande av full sysselsättning;

nr 40, angående uppskov med behandlingen av vissa till bankoutskottet hänvisade ärenden;

nr 41, i anledning av framställning från delegerade för riksdagens verk angående tjänstemännens vid dessa verk löner under år 1959, m. m.; samt

nr 42, i anledning av framställning från delegerade för riksdagens verk

angående pensionsreglering för anställningshavare vid dessa verk;

andra lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 39, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om biografföreställningar m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 40, angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden; samt

nr 41, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

tredje lagutskottets memorial nr 21, angående uppskov med behandlingen av vissa utskottet tilldelade ärenden;

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående statligt stöd till jordbrukets rationalisering m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar rörande det särskilda stödet åt det mindre jordbruket jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 33, angående uppskov med behandlingen av vissa till jordbruksutskottet hänvisade ärenden; ävensom

särskilda utskottets memorial nr 2, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om förslag rörande vissa sparfrämjande- och värdesäkringsåtgärder.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.05.

In fidem
K.-G. Lindelöw.

Måndagen den 25 maj

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 275, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökning av de svenska insatserna i Internationella valutafonden och Världsbanken.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 277, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 278, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjöarbetstidslag, m. m., dels ock i ämnet väckt motion;

nr 279, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 16 maj 1930 (nr 139) om vissa inskränkningar beträffande tiden för förläggande av bageri- och konditoriarbete;

nr 280, i anledning av väckta motioner om viss ändring i bidragsförskottslagen; nr 281, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648), dels ock i ämnet väckta motioner; samt

nr 282, i anledning av väckta motioner om visst tillägg till 7 § sjukförsäkringslagen.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 18 och memorial nr 19, statsutskottets utlåtanden nr 119—131, bevillningsutskottets be-

tänkanden nr 49, 51 och 55, bankoutskottets memorial nr 34, utlåtanden nr 35—39, memorial nr 40 samt utlåtanden nr 41 och 42, andra lagutskottets utlåtande nr 39, memorial nr 40 och utlåtande nr 41, tredje lagutskottets memorial nr 21, jordbruksutskottets utlåtanden nr 29—31 och memorial nr 33 ävensom särskilda utskottets memorial nr 2.

På framställning av herr talmannen beslöts att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde följande betänkanden skulle i nedan angiven ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden, nämligen

bankoutskottets utlåtande nr 36, jordbruksutskottets utlåtanden nr 29, 30 och 31, bevillningsutskottets betänkande nr 49, jordbruksutskottets memorial nr 33, särskilda utskottets memorial nr 2, konstitutionsutskottets utlåtande nr 18 samt bevillningsutskottets betänkande nr 55.

Anmälades och bordlades

statsutskottets memorial nr 132, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om skyddsrum vid universitetsbiblioteket i Uppsala;

bevillningsutskottets betänkande nr 52, i anledning av väckta motioner om slopande av beskattningen av familjebidrag till värnpliktiga; samt

första lagutskottets memorial nr 28, föranlett av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 25 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1939 (nr 314) om villkorlig dom, dels ock i ämnet väckta motioner ävensom motioner om vissa åtgärder i syfte att bekämpa brottsligheten.

Interpellation ang. avbetalningshandeln med motorfordon och jordbruksmaskiner

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) erhöill på begäran ordet och anförde:

De av kreditinrättningarna tillämpade kreditrestriktionerna jämte under flera år inträffade felslagna skördar har berett den jordbrukande befolkningen betydande svårigheter. Tillgången på likvida medel har strypts ned, nödvändiga inköp har måst företagas på kredit, genom utställande av växlar o. s. v. Utbyten och nyinköp av motorfordon och dyra maskiner har även i stor utsträckning måst klaras genom avbetalningsköp. Det är klart att inköpspriserna inte blivit billigare, när köparen har varit beroende av krediter. De ofta detaljerade, för den i sådana ting föga tränade enskilda köparen svåröverskådliga och svårbedömliga kontraktsbestämmelser, som därvid kommer till användning gör inte saken lättare. När emellertid köparen förelägges tryckta och ifyllda blanketter med rader av klausuler uppgjorda av stora, allmänt kända firmor under hänvisning till normer av mäktiga riksorganisationer, vartill säljarföretagen är anslutna, har den enskilde ofta menat, att det var inte annat att göra än att i god tro skriva på. Efteråt har han ofta fått göra upptäckten, att det hela blev en svidande dyr historia.

I sådana sammanhang har den tillämpade ränteberekningsmetoden med *den s. k. raka räntan* tilldragit sig särskild uppmärksamhet. Detta ränteräkningssystem förväxlas lätt med den fasta avgift per år, som exempelvis tillämpas av hypoteksföreningarna. Det är emellertid här fråga om någonting helt annat. Likheten är att i båda fallen ingår i betalningsposten både ränta, förvaltningsavgift och amortering. Skillnaden är emellertid väsentlig, ty i hypoteksföreningens avgift förskjutes proportionen mellan ränta och amortering, och amorteringsdelen växer allteftersom skulden nedbringas. Beträffande köpekontrakten med den raka räntan är metoden en annan.

På ordersedeln anges avbetalningstiden, varjämte hänvisning förekommer:

»Betr. ränta och avbet.-tillägg se omst. villkor!» På ordersedelns baksida säges: »Erlägges ej slutlikvid senast vid leverans, skall kontrakt rörande avbetalningsköp upprättas och köparen lämna accept å oguldet belopp enligt av handlareförbunds centralstyrelse fastställda normer.»

Om detta är ju inte mycket mer att säga än att det måste inge köparen förtroende att bli behandlad enligt av den stora centralorganisationen uppgjorda normer. Går man sedan till köpekontraktet, så säges däri bland mycket annat följande, som inte heller är ägnat att skrämja någon särskilt:

»Den å omstående sida angivna räntekostnaden är baserad på affärsbankernas nuvarande räntesats för 6 månaders aktielån. Skulle denna höjas under kontraktstiden, är köparen vid anfordran skyldig erlagga motsvarande merkostnad.»

Mindre förtroendeingivande förefaller däremot den klausul, enligt vilken »säljaren fritager sig från allt ansvar för muntliga förbindelser, ej intagna i detta kontrakt».

Hur dessa kontrakt tillämpas kan naturligtvis vara olika. Enligt vad som kommit till min kännedom synes emellertid praxis i bra många fall överensstämma med innehållet i ett kontrakt, för vilket här nedan skall redogöras. Kontraktet avsåg köp av ett motorfordon, varvid annat förslitet sådant lämnades i utbyte. Visst belopp lämnades kontant och amorteringskontraktet avsåg betalandet av kr 4 000 jämte »räntor och finansieringsavgifter» i fem poster under sammanlagt femton månader. Beloppet uträknades vid kontraktets upprättande till inte fullt kr. 4 400. Här kommer den raka räntan in i bilden, den uträknades på förhand och ingick i betalningen var tredje månad med ungefär 80 kr. för varje gång, *oavsett hur mycket av skulden som då var ogulden.*

Vid kontraktets undertecknande överlämnade köparen till säljaren fem växlar å ca 880 kr. vardera, förfallande i tur och ordning var tredje månad under amorteringstiden. Amorteringen framgår således enligt detta kontrakt enligt vad

Interpellation ang. avbetalningshandeln med motorfordon och jordbruksmaskiner nedan angives, varvid ränta på ränta sa uppenbart oskäliga räntor genom att icke räknats: betala in skulden. Många lär sitta fast, när de en gång skrivit på.

Tid	Skuld	Amor- tering	Av- gift	Ungefärlig ränte- procent
1 kvartalet	4 000	800	84	8,4 %
2 »	3 200	800	79	10 %
3 »	2 400	800	79	13 %
4 »	1 600	800	79	20 %
5 »	800	800	79	40 %

Kontraktet innehåller bestämmelse, enligt vilken köparen äger rätt i förväg inbetala återstående skuld enligt kontraktet och utfå däremot svarande växlar. Detta synes innebära att han — om han kan skaffa pengarna — skulle kunna köpa sig fri från de oskäliga räntekostnaderna. Växlarna är emellertid utställda på hela skulden, inklusive den raka räntan. I enskilda fall har uppgivits, att någon ränteeftgift icke medgivits.

Jag har icke varit i tillfälle att taga del av den försäljarorganisationens normer och riktlinjer för sådana avbetalningsköp, som här berörts. Jag vill därför lämna öppet huru det förhåller sig beträffande den överensstämmelse ev. bristande överensstämmelse, som kan förefinnas mellan i viss utsträckning förefintlig praxis och bestämmelsen på ordersedeln att organisationens normer skall gälla i fråga om räntor och amorteringsvillkor. Det system, som synes ha tillämpats i ganska betydande omfattning blir inte vackrare, om det endast giver sig ut för att utgöra ett fullföljande av den stora säljarorganisationens normer. Tillämpningen av affärsbankernas räntenorm, som ovan omnämnts, synes även endast gälla första kvartalet. Sedan tager den raka räntan vid. Så stora likviditetssvårigheter som jordbruket, i synnerhet i Mellansverige, råkat ut för, är det för bra många en klen tröst, om de skulle ha rätt att komma ifrån des-

Under hänvisning till det anförda ber jag att få till statsrådet och chefen för handelsdepartementet rikta följande frågor:

Har statsrådet uppmärksammat den omfattning avbetalningshandeln med motorfordon och kostsammare jordbruksmaskiner tagit i samband med köparnas försvagade likviditet samt den jordmån för oarter och missförhållanden som därav skapats?

Avser statsrådet att söka kontakt med försäljarorganisationerna på dessa områden för att närmare klargöra sammanhang och omfattning av systemet med tillämpande av s. k. rak ränta vid avbetalningsköpen samt bringa i övervägande en sanering av berörda missförhållanden?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spørsmål finge framställas.

Anmäldes en av herr *Hagberg* under sammanträdet till herr talmannen avlämnad, av honom och herr *Svärd* under tecknad motion, nr 514, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 10 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m.

Motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.11.

In fidem
K.-G. Lindelöw